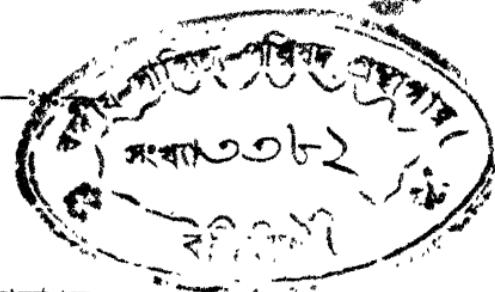

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

ଶ୍ରୀଅତୁଳଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ
ପ୍ରଣୀତ ।

୨୭୩୮

ପ୍ରକାଶକ

ଶ୍ରୀଶରାଜଚନ୍ଦ୍ର ଦତ୍ତ

କଟନ ଲାଇବ୍ରେରୀ, ବାଙ୍ଗଲା ବାଜାର, ଢାକା ।

୧୩୧୯

ସର୍ବତ୍ତଃ ମହାକଷିତ

ମୂଲ୍ୟ ୧୦/୦ ଛର ଆନା ମାତ୍ର ।

বাংলার
বিখ্যাত চিত্র-শিল্পী
শ্রীযুক্ত শীতলচন্দ্ৰ বন্দোপাধ্যায়
কর্তৃক
চিৰাক্ষিত ।

ঢাকা আঙ্গুলোষ প্রেস.হইতে
শ্রীরেবতীমোহন দাস দ্বারা মুদ্রিত ।

উপহার পৃষ্ঠা।

সত্যনিষ্ঠ

অতবের

পুণ্যকাহিনী

আমার

২৭৩১

২৫৮

কে

উপহার দিলাম।

তারিখ ————— } স্বাক্ষর —————
 • ————— } —————
 ————— }

গ্রন্থকারের অন্যান্য গ্রন্থ।

চেলেদের চঙ্গী (২ম সংস্করণ)	৫০
সর্বানন্দ	১০
শাক্যসিংহ	১৮
৮অদ্বিতীয়	৫০
ভগীরথ	১০
Devimahatmya—a study	১০
নৃতন প্রাথমিক পাঠ (ততীয় ও চতুর্থ মানের জন্য)	১০/০
চাকার পুরাতন কথা (সত্ত্বরই বাহির হইবে)	
খাসিয়া পাহাড় ও খাসিয়াদের কথা (ঝীঁ)	

প্রাপ্তিষ্ঠান।

চাকা—কটন লাইভেরী, হিবিগঞ্জ কটন লাইভেরী ও
চাকা ও কলিকাতার প্রসিদ্ধ পুস্তকালয়।

উৎসর্গ।

স্বেহের

স্বধীর, পটু, নৌহার ও শঙ্কর।

আজ তোদের হাতে ‘ক্রন’ তুলে দিলাম। তোদের ভাইয়ে
ভাইয়ে এখন কত স্বেহ, কত আদর,—তোরা যেন এক প্রাণ !
আমার এ দান তোরা সকলে সমান ভাগ ক’রে চিরদিন ভোগ
করিস্। এ দানের সামগ্রী কত সুন্দর, টহা ভোগ-বাসন। বিরতি
ভাগ মহিমায় সমুজ্জল।

তোদের দল ভেঙ্গে সে দিন ক্রবতুলা রাখালদাস আগে চলে
গেছে। সত্য তাব প্রাণের মন্ত্র ছিল। যাহা অনন্ত কালের জন্য
ক্রব ও চিরমধূর, সেই আদর্শ সে-ই তোদের চক্ষের সম্মুখে
প্রতিষ্ঠিত করেছিল। সে এখন কোথায় জানিস্। সে ক্রবলোকের
অধিবাসী হয়েচে এবং সে অত দূর থেকে তোদের সকলকেই
দেখতে পায়। তেরা তারই আদর্শ অনুকরণ ক’রে ভাল হলে
সে কত খুসি হবে, মন্দ হ’লে মনে বড় ব্যথা পাবে।

তোরা সকলে ক্রবের মত আত্মনির্ভর ক’রে দাঁড়াতে শেখ।
ক্রবের দেশে তোদের জন্ম, এ মাটিতেই ধর্মপ্রাণ ক্রব জন্মায়,
জগতের অন্তর বিরল। তোরাও চেষ্টা করলে ক্রব ত’তে
পারবি, এই আমার বিশ্বাস।

অভিযন্ত ।

ছেলেদের চণ্ডী ।

- ১। স্তুতি গুরুদাস ... ভাষা অতি সরল এবং ছেলেদের পাঠ্যপৰোগী ।
- ২। রাজা প্যারীমোহন ... উপদেশপূর্ণ । ভাষা অতি সরল ।
- ৩। জটিল মিত্র ... উপাখ্যানভাগ বেশ সুন্দর ভাবে লিখিত ।
- ৪। মিসেস্ দে ... সুন্দর ছবি আছে । ভাষা অতি প্রাঞ্চল ।
- ৫। বৰ্ধকুমারী দেবী ... ভাষা বেশ সহজ ও সুন্দর ।
- ৬। হৌরেন্দ্রনাথ ... চণ্ডীর গল্পাংশ আপনি বেশ চিত্রাকৃত ভাবে বলিতে পারিয়াছেন ।
- ৭। মিঃ সতোন্দ্রনাথ ... ছেলেদের বেশ পাঠ্য হবে । ছবিগুলিতে তাদের মন আকৃষ্ট হবে ।
- ৮। মহাবৰহোপাধ্যায় শ্রীযুক্ত রাজেন্দ্রচন্দ্র শাস্ত্রী **এন্ডপ সুন্দর চিত্র অতিঅল্প বাঙালী পুস্তকে দেখিবাচ্ছি বলিষ্ঠা বোধ হস্ত ।** বড়ই সুপাঠ্য ।
- ৯। বিদ্যুৎ গোষ্ঠীয়ী ... ভাষা গল্পের ভাষার স্থায় সুখবোধ্য ও সরল ।
- ১০। ভারতী ... চণ্ডীর কাহিনীটি লেখক বেশ গুচ্ছাইয়া লিখিয়াছেন ।
- ১১। জ্যোতিঃ ... এমন বহি আর বাহির হয় নাই ।
- ১২। প্রতিভা ... এমন সুন্দর সরল ভাষায় লিখিত দুর্গা পূজার পুঁথি হাতে লইয়া যে শিশুগণ আনন্দে বিস্ময় হইবে তাহাতে সন্দেহ নাই ।
- ১৩। Bengalee—Babu Atul Chandra has really made up for a keenly felt want in the Province by bringing the Chandi within the reach of a wider class of readers. The get-up of the book leaves nothing to be desired.

ଶ୍ରୀବେଦନ ।

ଶ୍ରୁତି-ଚରିତ ଭାରତବର୍ଷେରଇ ଏକାନ୍ତ ନିଜସ୍ଵ, ଅପୂର୍ବ ସାମଗ୍ରୀ । ଶ୍ରୁବେର ବୀଜ ମନ୍ତ୍ର ସୀମାହୀନ ଓ ଅନ୍ତହୀନ । ଅନ୍ତନିଷ୍ଠ ଶ୍ରୁବେର ଆତ୍ମସଂୟମ, ଅଲୋକିକ କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନ, କଠୋର ସାଧନା ଓ ସରଳ ବିବେକ ଏକ ଦିନ ଏହି ପୁଣ୍ୟ ଦେଶକେ ଉତ୍ସବ ଓ ପୁଲକିତ କରିଯା ତୁଳିଯାଛିଲ । ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଗେ ଶ୍ରୁବେର ଶ୍ରୀଯ ଆରା ଯେ ଶତ ଶତ ଧର୍ମବୀର ବାଲକ ଏହି ଭାରତଭୂମିତେ ଜମ୍ବୁଗ୍ରହଣ କରିଯାଛିଲ କେ ତାହାର ଇଯନ୍ତା କରିବେ ! ଶ୍ରୁବେର ଚିତ୍ର ଚିରମୁଦ୍ରର ଓ ଜୀବନ୍ତ, ଇହା ଜଗତେର ସର୍ବ ଆଦର୍ଶ ଅପେକ୍ଷା ମହନ୍ତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଶ୍ରୁବେର ତପଶ୍ଚା, ଶ୍ରୁବେର ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ଅନାଦିକାଳ ହିତେ ଗଙ୍ଗାଧାରାର ଶ୍ରୀ ହିନ୍ଦୁ ବାଲକେର ନୈତିକ ଜୀବନେର ଆହାର ଯୋଗାଇଯା ଆସିଥିଛେ ।

ଶ୍ରୀମନ୍ତାଗବତ, ଓ ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣେର ଛାଯା ଲଇଯା ସରଳ ଭାଷାଯ ଏହି ଶ୍ରୁତଚରିତ ରଚିତ ହିଲ । ବାଙ୍ଗାଲାର ବାଲକ-ବାଲିକାର ହଦୟେ ତ୍ୟାଗ, ସଂୟମ ଓ ସ୍ଵାବଲମ୍ବନେର ଭାବ ପୁନିରୂପନେର ଜୟଇ ଆମାର ଏହି କ୍ଷୀଣ ପ୍ରୟାସ । ଶୁଦ୍ଧ ଶ୍ରୁତ-କଥା ପଡ଼ିଲେଇ ଶ୍ରୁତ ହେଯା ଯାଯ ନା, ଶ୍ରୁବେର ଧର୍ମ ଓ କର୍ମ ଜୀବନେର ପ୍ରତି କଥାଟି ପ୍ରାଣେର ଭିତର ଉପଲବ୍ଧି କରିଯା ସେଇ ଭାବେ

(৯০)

জীবনকে^১ প্রবৃক্ষ করিতে পারিলেই, খ্রবের মত কুটী
হওয়া যায় ।

খ্রবলোক হইতে সেই অত্যুজ্জ্বল খ্রব-তারার পুণ্যা-
লোক আমাদের দেশের বালক-বালিকাদের মন্তকে ও
হৃদয়ে বর্ধিত হউক ইহাই আমার আন্তরিক প্রার্থনা ।

বিশ্বাবিনোদ কুটীর,
দেবভোগ,
মুঙ্গীগঞ্জ, ঢাকা ।
১৩১৮ সন :

{ শ্রীঅতুলচন্দ্র মুখোপাধ্যায় ।

তৃষ্ণিকা ।

আজ কাল অনেক বয়োবৃন্দ ব্যক্তির মুখে শুনিতে পাওয়া যাব
যে বর্তমান কালের বঙ্গীয় হিন্দু যুবক ও বালকগণকে পূর্বের আৱ
শুরুজনের প্রতি সম্মান, শিষ্টাচার, আস্তিক্য বুদ্ধি প্রভৃতি সদ্গুণের
অধিকারী হইতে দেখা যায় না । কথাটা অতিশয়োক্তি দোষে হষ্ট
বলিয়া উড়াইয়া দেওয়া চলে না । ইহার মূলে সত্য নিহিত আছে ।
অনেক মাতা পিতাকে যে সন্তানের অসদ্ব্যাবহারে হৃদয়ে মর্মাস্তিক
বেদনা অভূতব করিয়া ঢঃখাঞ্চমোচন করিতে হয়—অনেক আত্মীয়কে
সন্তপ্ত হইতে হয়—ইহার দৃষ্টান্ত বিরল নহে । যাহারা বঙ্গীয় হিন্দু-
সমাজের ভবিষ্যৎ আশারস্থল তাহাদিগের মধ্যে একুশ ভাবের উদয়
ও প্রসার কথনই উপেক্ষণীয় হইতে পারে না । ইহার প্রতীকারের
জন্য সমাজহিতৈষী ব্যক্তিমাত্রেই যত্পরায়ণ হওয়া কর্তব্য । কিন্তু
প্রতীকার করিতে প্রযুক্ত হইবার পূর্বে ইহা সবিশেষ পর্যালোচনা
করা উচিত যে, এই অবাঙ্গনীয়, অনর্থপ্রস্তুতি, লোকবিহুষ্ট উচ্ছ্বস্তু-
ভাবের মূল কোথায় ? মূল নির্ণয় করিতে না পারিলে প্রতীকার
অসম্ভব । ‘বিকারং খলু পুরুষার্থতঃ অজ্ঞাতা অনারন্তঃ প্রতীকারন্ত’—*
মহাকবির এই অনর্থ উক্তির সারবস্তা কে না স্বীকার করিবে ?

তরলমতি বালক ও যুবকদিগের এইকুশ মতিপরিবর্তন ও

* বিকারং খলু...বিকারের স্বরূপ প্রকৃত ভাবে অবগত না হইলে প্রতীকারের
আরন্ত হইতে পারে না ।

ব্যবহারবৈষম্য, কেন হইল এ কথা যাঁহারা চিন্তা করেন তাঁহাদের
মধ্যে অনেকেই মনে করেন যে বর্তমান সময়ে প্রবর্তিত শিক্ষা পদ্ধতি
ইহার একমাত্র মূল না হইলেও প্রধান মূল। প্রাচ্য ভূমিতে প্রতীক্ষা
শিক্ষার বীজ বপন করিয়া আশামুক্তপ ফললাভ হয় নাই। এবং
না হইবার কারণও যথেষ্ট আছে। যে দেশে বর্ণাশ্রম বিভাগাভ্যন্মারে
ব্যক্তিমাত্রেই দৈনন্দিন কার্যাবলি ধর্মসাধনেদেশে নির্দিষ্ট, ধর্মই
পরলোকে প্রধান সহায় বলিয়া পরিগণিত, পার্থিব স্থুৎসম্ভোগ ক্ষণিক
ও অকিঞ্চিত্কর, অতএব ইল্লিমসংযম দ্বারা পৃতচিত্তে প্রতিশ্রূতুকু
কর্মাদির অঙ্গুষ্ঠানলক্ষ পুণ্যফলে উভরোক্তর চিবঙ্গদ্বি সম্পাদন, তত্ত-
জ্ঞানের অঙ্গুষ্ঠীলন ও জ্ঞানের প্রতি অহেতুকী ভক্তি সাধন দ্বারা অপর্বর্গ
সিদ্ধিই অনুষ্য জীবনের মুখ্য উদ্দেশ্যকল্পে অঙ্গীকৃত, সেই দেশে ধর্মাঙ্গ-
শীলনসম্বন্ধবর্জিত শিক্ষাপদ্ধতির প্রবর্তন, এবং বর্ণাশ্রম নির্বিশেষে
সকলকেই একত্র একবিধ শিক্ষাপ্রদানের ব্যবস্থা এক বুগান্তর আনন্দন
করিয়াছে। সাম্যবাদ ঝৈড়শ শিক্ষার অবগুস্তাবী ফল।* অর্দশিক্ষিত বা
অশিক্ষিত তরলমতি যুক্তকগণ এই সাম্যবাদের উপাসক হইয়া গুরু-
লাঘববুদ্ধি ত্যাগ করিতেছে, শ্রদ্ধা ভক্তি হইতেছে, কাল ও শিক্ষার
পরিবর্তন প্রভাবে পূর্বপুরুষাচারিত আচারপদ্ধতি হইতে বিচ্ছুত
হইয়া পড়িতেছে, এবং দেশের ও স্বজাতির অতীত গৌরবের পুণ্য
ইতিবৃত্তে নিজক্ষে গৌরবাবিত মনে করে না। প্রত্যুত দেশের
অতীত গৌরবের বৃত্তান্ত কবিকল্পনাপ্রস্তুত, অতিরঞ্জিত, অলীক

* সেদ্বুদ্ধির তিনোধান দ্বারা সর্বভূতে তুল্য দর্শন লাভ করা সকলের পক্ষে
অন্যায়সংধ্য নহে, শব্দমাদি সম্পন্ন মহাস্থানাই এইকপ উচ্চজ্ঞান লাভের অধি-
কারী। এই জন্তব্য শান্তে অধিকার স্তোদের উজ্জেব করা হইয়াছে। . *

উপাধ্যানমাত্ৰ মনে কৱিয়া তাহার প্রতি বীতপ্রক্ষ ও হতাদৰ হইতেছে। তাহারা ইহা একবাবণ মনে ভাবে না যে, যে জাতি স্বীয় অতীত গৌরবের প্রতি শ্রদ্ধাবান् ও ভক্তিমান् নহে, সে জাতিৰ ভবিষ্যত্ নিরালোক ও নিবিড় নৈরাশ্যাঙ্ককারে আবৃত।

কালচক্রেৰ অনিবার্যা আবৰ্তনে প্রাচ্য ও প্রতীচ্যেৰ সম্মিলন সংঘটিত হইয়াছে। এই সম্মিলনেৰ ফল যাহাতে উভয়েৰ পক্ষে শুভাবহ হয় তাহা দেশেৰ মঙ্গলকামী চিন্তাশীল মনীষিগণেৰ ভাবিবাৰ বিষয়। কি প্রণালী অবলম্বন কৱিলে সেট উদ্দেশ্য সিদ্ধ হইতে পাৱে তাহার নিৰ্দেশ ও তৎপক্ষে যুক্তি পদৰ্শন ও সিদ্ধান্তোন্নয়ন এই কুকু ভূমিকাৰ উদ্দেশ্য নহে। তথাপি যে পৃষ্ঠকেৰ ভূমিকা লিখিত হইতেছে তাহার বিষয়েৰ প্রতি লক্ষ্য রাখিয়া ইহা বলা উচিত যে কিয়ৎ পৱিমাণে বৰ্তমান শিক্ষা পঞ্জতিৰ পৱিবৰ্তন ও সংস্কাৱ আবশ্যক হইয়া পড়িয়াছে। এই পৱিবৰ্তন ও সংস্কাৱ একুপভাবে সম্পাদিত হওয়া উচিত যে বঙ্গীয় হিন্দু বালক ও যুবকদিগেৰ স্বজাতিৰ অতীত গৌৱ ও মহস্তেৰ প্রতি শ্রদ্ধামুৱাগ অস্তুৱিত ও বন্ধিত হইতে পাৱে, পূৰ্বাচৰিত আচাৱেৰ অমুষ্ঠানে একাগ্রতা জনিতে পাৱে, স্বধৰ্ম্মে অমুৱাগেৰ উন্মোহ হয়, আপাতস্মুখামুসম্ভানতঃপুৱতাপৰিহাৱ, ধৰ্মার্থে আত্মতাগ ও ঈশ্বৱে আস্তসমৰ্পণেৰ প্ৰয়ুক্তি জাগৰত হয়। তাহারা যেন-

শ্ৰেয়ান্ বিশুণঃ স্বধৰ্মঃ পৱধৰ্ম্মাঽ স্বমুষ্ঠিতাৎ । * ।

স্বধৰ্ম্মে নিধনং শ্ৰেয়ঃ পৱধৰ্ম্মোভয়াবহঃ ॥

এই মহাবাক্যেৰ অমুসৱণ ও সাৰ্থকতা সম্পাদন কৱিতে পাৱে।

* শ্ৰেয়ান...স্বধৰ্ম্ম বিশুণ হইলেও সম্যক্তাবে অমুষ্ঠিত পৱধৰ্ম্ম অপেক্ষা শ্ৰেষ্ঠ। ১. স্বধৰ্ম্মে থাকিয়া নিধন প্ৰাপ্ত হওয়াও মঙ্গল। পৱধৰ্ম্ম ভয়াবহ।

এই সবল উন্নতভাব মানবের অস্তঃকরণে আঁঙ্গ নিহিত থাকে কিন্তু ভাবগুলি অতি শৈশবে প্রস্তুপ ও নিমীলিত অবস্থার থাকে। কৌমারই সেগুলিকে প্রবোধিত করিবার প্রকৃষ্ট কাল। শৈশবে জন্ম মাতা পিতা ও অন্য গুরুজন বালকের হৃদয়ে এই ভাবের উন্মেষণের জন্ম যত্নপূর্ব হইবেন, তাহার সম্মুখে সদ্দৃষ্টিস্ত প্রদর্শন ও উন্নত আদর্শ স্থাপন করিবেন। প্রথল অমুচিকীর্ষা প্রবৃত্তির বশে বালক জ্ঞানতঃ বা অজ্ঞানতঃ সেই উন্নত আদর্শ ও দৃষ্টান্তের অনুকরণ করিতে থাকিবে ; এবং অনুকূল অবস্থার সহায়তায় জীবনে সেই আদর্শ প্রতিবিধিত করিতে সমর্থ হইবে। উন্নত মহাপুরুষদিগের অবদানোজ্জল ইতিবৃত্ত মাত্রই আদর্শকল্পে নির্বাচিত ও নির্দিষ্ট হইতে পারে সত্য কিন্তু স্বদেশীয় ও স্বজাতীয় মহাপুরুষদিগের কার্যাপরম্পরা যেকোন অনায়াসে অনুকৃত ও অনুস্থত হইতে পারে ভিন্নদেশীয় ও ভিন্নজাতীয় মহাপুরুষদিগের দৃষ্টান্ত অবস্থা ও দেশাদিগত বৈষম্য হেতু সেকল বিস্ময়বিস্তুতাবে প্রতিফলিত করা করা না ।

এই হেতু রামায়ণ, মহাভারত ও পুরাণাদি বর্ণিত মহাপুরুষদিগের চরিতাবলম্বনে চিত্তহারী সরস উপাধ্যানাদি উপনিবেক্ষ করিয়া বঙ্গীয় হিন্দুবালকগণের সম্মুখে আদর্শকল্পে উপস্থাপিত করা কর্তব্য। কোমল-মতি বালকগণ এই সকল উপাধ্যান পাঠ করিয়া সদ্গুরুর উপদেশে মহাপুরুষদিগের প্রতি শ্রদ্ধাসম্পন্ন, স্বধর্ম্মে আস্থাবান्, বিনয়ী, গুরুজনে ভক্তিমান् ও ভগবদ্ভক্ত হইবার অবসর প্রাপ্ত হয়। এই মহোদ্দেশে সাধনে পিত্রাদি অভিভাবকের, শিক্ষকের, গ্রন্থকারের ও রাষ্ট্রাধিপতির শুরু কর্তব্যভার আছে ইহা অস্বীকার করিতে পারা ষাট না ।

স্মৃথের বিষয় যে বালকদিগের হৃদয়ে স্বধর্ম্মপ্রিয়তা, জৈবের পুরানুরক্তি,

ଭୂତାନ୍ତକମ୍ପା, ମହୀୟବୁନ୍ଦିର ଉଦ୍ରେକ, ଆୟସମ୍ମାନବୋଧ, ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞତା, ଅଦମ୍ୟ ଅଧ୍ୟାବସାୟ, ସଙ୍କଳିତାର୍ଥ ସିନ୍ଦିର ଜଗ୍ତ ଅସୀମକ୍ଲେଶମହିଷୁତା ପ୍ରଭୃତି ସନ୍ଦର୍ଭଗ ନିଚରେ ଉଦ୍ବୋଧନ, ବିକାଶ ଓ ପରିପୁଣିତ ନିମିତ୍ତ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଅତୁଳଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖୋପାଧ୍ୟାମ, “ଛେଲେଦେର ଚଣ୍ଡି”, “ମର୍ବାନନ୍ଦ” ପ୍ରଭୃତି କତକ-ଶୁଳି ସୁଖପାଠ୍ୟ ମନୋରମ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଣାନ କରିଯାଛେ । “କ୍ରବ” ଓ ଏହି ଶ୍ରୀର ପୁଣ୍ୟକ । ଏହି ପୁଣ୍ୟକେ ପୂରାଣବର୍ଣ୍ଣିତ ଏକଟ ଉତ୍ସତ ଆଦର୍ଶ ବାଲକ-ଦିଗେର ସମୁଦ୍ରେ ଉପଷ୍ଟାପିତ ହଇଯାଛେ । ବିମାତାର ସାବଜ୍ଞ ତିରଙ୍ଗାରେ ପଞ୍ଚମବର୍ଷୀୟ ଶିଶୁର ହୃଦୟେ ଯେ ଆୟସମ୍ମାନ ବୋଧ ଜାଗିଯା ଉଠିଯାଛିଲ, ଏବଂ ଦେଇ ଆୟସମ୍ମାନ-ବୋଧର ପ୍ରେରଣାଯ ବାଲକ କି ଅସାଧା ସାଧନ କରିଯାଛିଲ; ଅଭୀଷିତ ଅର୍ଥେ ସିନ୍ଦିର ପଥେ ବିଷୟାମ ନାନାବିଧ ଦୁରତିକ୍ରମ ବାଧା ଓ ଦୁର୍ବିଧା କ୍ଲେଶ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରତି ଜକ୍ଷେପ ନା କରିଯା ଅବିଚଲିତ ଚିତ୍ରେ ସିନ୍ଦିର ମାର୍ଗେ କିଙ୍କରିପେ ଅଗ୍ରସର ହଇଯାଛିଲ ଏବଂ ଅସହାୟେର ମହାମ ଶ୍ରୀହରିର କ୍ରପାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମୋରଥ ହଇଯା ଏହି ତେଜଃପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟେର ସତ୍ୟତା

ନାନ୍ଦନଭାବୀପ୍ରାମି ହାନମ୍ବସ ସ୍ଵକର୍ମଣୀ । *

ଇଚ୍ଛାମି ତଦହଂ ହାନଂ ଯନ୍ନ ପ୍ରାପ ପିତା ମମ ॥

ସମ୍ପାଦନ କରିଯା ମନସ୍ତିତା, ଆଧୀନଚିତ୍ତତା ଓ ସାବଲହନେର ଯେ ସମୁଜ୍ଜ୍ଲ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଯାଛିଲ, ତାହାର ଉପରୀ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ । ଗ୍ରହକାର ସୁଲଲିତ ଓ ସୁଖବୋଧ୍ୟ ଭାଷାଯ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଏହି ଚିତ୍ର ବାଲକଦିଗେର ସମୁଦ୍ରେ ଉପଷ୍ଟାପିତ କରିଯା ଦେଶେର ଯେ ଘରୋପକାର ସାଧନ କରିଯାଛେ ତଜ୍ଜନ୍ତ ଦେଶବାସୀ ତୋହାର ନିକଟ କ୍ରତ୍ଜ ବହିବେ ଇହା ବଳା ବାହୁଲ୍ୟମାତ୍ର । ଏବଂ ବାଲକେର ପ୍ରଥମ ଶିକ୍ଷସିତ୍ରୀ ଜନମୀର ଯେ ଉତ୍ସତ ଚିତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଯାଛେ

* ନାନ୍ଦନଭାବୀପ୍ରାମି ଆମି ଅଶ୍ୱେ ଦଶ କିଛିଇ ଚାହି ନା । ଆମି ସ୍ଵକର୍ମସ୍ଵାରୀ ଏବଂ ହାନ ଲାଭ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରି, ଯାହା ଆମାର ପିତା ଆପ୍ତ ହନ ନାହି ।

ବଜେର ଗୁହେ ପ୍ରହେ ସେଇ ଚିତ୍ର କୁଟିଲା ଉଠୁକ : ଇହାଇ ଆର୍ମାଦିଗେର ଆନ୍ତରିକ
କାମନା । ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ବିଶ୍ୱପତି ଅଧୋକଜେର କୁପାର ବଜେର ଅତ୍ୟେକ
ଅନନ୍ତ ତୀହାର ସଂଜାନକେ

ଶୁଣୀଲୋ ତବ ଧର୍ମାଜ୍ଞା ମୈତ୍ରଃ ପ୍ରାଣିହିତେ ରତଃ । *

ନିଷ୍ଠଃ ସଥାପଃ ଅବଗଃ ପାତ୍ରମାରାଣ୍ତି ସମ୍ପଦଃ ॥

ଏ ମନୁଷ୍ୟର ଭାରା ମାନୁଷ କରିଯା ତୁଲୁନ । ଇତି ।

ଚାକା କଲେଜ,
୧୦୫ ବୈଶାଖ,
୧୩୧୯ ମାର୍ଚ୍ଚ । }
} ତ୍ରୀଵିଧୁଭୂଷଣ ଗୋପ୍ତାମୀ ।

* ଶୁଣୀଲୋଭ୍ୟ...ବତ୍ସ, ତୁମି ଶୁଣୀଲ ଓ ଧର୍ମାଜ୍ଞା ହୁଏ ଏବଂ ସକଳେର ପ୍ରତି ବିତ୍ର-
ଭାବାପନ୍ନ ଓ ପ୍ରାଣିସମୁହେର ଅନ୍ତର୍ଗତ୍ୟାଧିନେ ରତ ହୁଏ । ଅଜଳ ସେଇପଣ ବିରାଙ୍ଗିମୁଖେ ଧାରିତ ହର,
ସମ୍ପଦଙ୍କ ମେଇକୁପ ଗୁଣାକୃଷ୍ଟ ହଇଯା ମତ୍ତପାତକେ ଆପ୍ରଯ କରିଯା ଥାକେ ।

স্তুচী ।

পৃষ্ঠা ।

বিষয়—

নির্বেদন	
ভূমিকা—(ঢাকা কলেজের সংস্কৃতাধ্যাপক পূজ্যপাদ শ্রীযুক্ত বিধুতুষণ গোস্বামী, এম, এ, কর্তৃক লিখিত)				
উৎসর্গ	
উপক্রমণিকা	১৬
অনাদর	২১
প্রতিজ্ঞা	২৮
মন্ত্রলাভ	৩৫
সংগ্রাম	৪৩
বরলাভ	৫৩
শেষ	১০০	৬৫
পরিশিক্ষ	
(ক) শ্রবত্ত্বের ব্যাখ্যা ।		৭৩
(খ) মধুবনে শ্রব কর্তৃক শ্রীহরির স্তব ।	...			৭৭

চিত্র।

		মুখ্যপত্র।
১।	মধুবন (বর্তমান দৃশ্য)	...
২।	অনাদর (দুই রং)
৩।	মন্ত্রলাভ	...
৪।	সংগ্রাম (তিনি রং)
৫।	ক্রবের বিশুদ্ধদর্শন (দুই রং)	...

ପଦମନାଭ ପରମାଣୁ ମାତ୍ର ।

ଶ୍ରୀ

॥

অনাদর ।

সিংহাসনে বসিবারে মনে কর সাধ ।
আরাধনা কর তবে গোবিন্দের পাদ ॥
এই দেহ তাঙ্গি ঘবে মোর পুত্র হবে ।
তবে সিংহাসনেপরে বসিতে পাইবে ॥

প্রতিজ্ঞা ।

শুনিয়া মায়ের কথা কৈল নমস্কার ।
শ্রীকৃষ্ণ ভজিতে ঘায় দুধের কুমার ॥

কাশীরাম ।

ব. সা. প. পু.

উপন্থত তা^হ ৩৫

১৮[১৯]১১

ଖର୍ବ

ଉପକ୍ରମଣିକା ।

ଆଜ ଆମି ତୋମାଦେର କାହେ ହରିଭକ୍ତ
ଶ୍ରବେର ପୁଣ୍ୟ କାହିନୀ ବଲିବ । ଏଇ କଥା ମୈତ୍ରେଯ
ନାମେ ଏକ ମୁନିଠାକୁର ସୋଗପରାୟଣ ବିଦୁରକେ
ବଲିଯାଇଲେନ ।

ସେ ଆଜ କତ କାଳେର କଥା । ବ୍ରଜାର ଅଂଶ
ଛିତେ ସ୍ଵାୟମ୍ଭୁବ ମନ୍ତ୍ର ଜନ୍ମ ହୟ । ଶତରୂପାର ଗର୍ଜେ
ଆୟମ୍ଭୁବ ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରିୟବ୍ରତ ଓ ଉତ୍ତାନପାଦ ନାମେ
ହୁଇ ପୁଣ୍ୟ ଜନ୍ମିଯାଇଲେନ । ଇହାରା ଉଭୟେଇ
ରାଜ୍ୟଶାਸନ କରିତେନ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ସତ୍ୟମୁଖେ

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ଇହାରା ଦୁଇ ଭାଇ ସେ କୋଥାଯି ରାଜତ କରିତେଣ
ତାହା ଏଥିନ ଆର ଜାନିବାର ଉପାୟ ନାଇ । ବୋଧ
ହୁଯ, ବର୍ତ୍ତମାନ ପଞ୍ଚନଦେର କୋନ ସ୍ଥାନେ ଇହାଦେର
ରାଜ୍ୟ ଛିଲ ।

ଗୌରବମୟ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଶୁଭ ଦିନେ
ଦେଶେର ଅବଶ୍ଵା ସେ କତ ମନୋରମ ଓ ଉତ୍ସତ
ଛିଲ ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ଓ ପୁରାଣାଦି ପାଠ
କରିଲେ ତାହା ବିଶେଷ କରିଯା ଜାନିତେ ପାରା
ଯାଯ । ଉପରୋକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥନିଚୟ ହିତେ ତୋଷରା
ଆମାଦେର ଦେଶେର ସେ ଉତ୍ସଜ୍ଜଳ ଓ ପରିବ୍ରତ
ଚିତ୍ର ଦେଖିତେ ପାଇବେ ସେଇ ଚିତ୍ରେ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ
ଚିତ୍ରେ କତ ପ୍ରଭେଦ ! ‘ଧନ ଧନ୍ୟ ପୁଣ୍ୟ ଭରା
ଆମାଦେର ଏଇ ବସ୍ତୁକରା’ର, ସେଇ ଅପୂର୍ବ ଶୋଭା
ସମ୍ପଦ ଆର ନାଇ । ତଥିନ ସେ ଦିକେ ଚାହିତେ ସେଇ
ଦିକେଇ ଶନ୍ତଶ୍ୟାମଲା ଭାରତବର୍ଷେର ନୟନାଭିରାମ
ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଯା ମନପ୍ରାଣ ଜୁଡ଼ାଇତ । ସେକାଳେ

ଶ୍ରୀ

ଲୋକେର ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ଧର୍ମଭାବ, ଲୋକ ଶିକ୍ଷା, ଅନେକ ଉତ୍ସତ ଓ ଉଚ୍ଚ ଛିଲ । ତଥନ ଭାରତବର୍ଷେର ଚାରିଦିକେର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ୟେର ସହିତ ସୁସଭ୍ୟ ଭାରତବାସୀର ହଦୟ ମନେ ଯେଣ ଅପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ଓ ମହିମା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ଉଠିଯାଇଲା । କୋନେ ଦେଶେର ବହିଃପ୍ରାକୃତି ସୁନ୍ଦର ହଇଲେ ସେଇ ଦେଶେର ଅଧିବାସୀର ହଦୟ ମନେ ଅନେକ ବିଷୟେ ସୁନ୍ଦର ହଇବେ ଇହା ସ୍ଵାଭାବିକ ।

ସେଇ ସମୟେ ଏକ ସୁବିପୁଲ ଅନାବିଲ ଶାନ୍ତି ଭାରତେର ସର୍ବକ୍ରତ ବିରାଜିତ ଛିଲ । ବ୍ରାହ୍ମଗେରା ନିଶ୍ଚିନ୍ତନ ମନେ ବେଦ-ପାଠ ଓ ଶାନ୍ତାଲୋଚନା କରିତେନ, ଆଶ୍ରମେ ମୁନିଧ୍ୱିଗଣ ନିରବଚିଛମ ସୂର୍ଯ୍ୟ-ଶାନ୍ତିତେ ଦିନ କାଟାଇତେନ । ତପୋବନେର ଚାରିଦିକେ ଶ୍ୟାମଳ କ୍ଷେତ୍ରେ ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରୀ ଫଳିତ, ହୋମାନଳେର ଧୂମ ଆକାଶେ ଉଥିତ ହଇତ । ଜୀବେର ମଙ୍ଗଲେର ଜନ୍ମ ଦିବାରାତ୍ରି ଭଗବାନେର

ପ୍ରବୃତ୍ତି

ଚନ୍ଦ୍ର କରାଇ ମୁନି-ଠାକୁରଦେର କାଜ ଛିଲ ।
ତାହାରା କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମାଂସର୍ଯ୍ୟ
ଓ ହିଂସାର ଅତୀତ ଛିଲେମ । ସ୍ଵଚ୍ଛସଲିଲା
ଶ୍ରୋତସ୍ତ୍ରୀ, ଅଭିଭେଦୀ ଧୂତ୍ରବଣ୍ଣ ପାହାଡ଼,
ଶ୍ୟାମଙ୍ଗ ଶଷ୍ଟକ୍ଷେତ୍ର ତଥନ ଭାରତବର୍ମେର ବାହିରେର
ଦିକକେ ସେମନ ମନୋରମ କରିଯା ରାଖିଯାଛିଲ,
ଆଶ୍ରମବାସୀ ମୁନିର୍ବିଦେର ଜ୍ଞାନାଲୋଚନା ଓ
ପୁତ୍ରରିତ୍ରେର ଫଳେ ଅନ୍ତରେର ଦିକ ଦିଯାଓ
ତତୋଧିକ ସମୁନ୍ନତ ହଇଯାଛିଲ ।

ରାଜକୁମାର ପ୍ରବେର ଚରିତ୍ର ଭାରତବର୍ମେର ଧର୍ମ-
ପରାୟଣତାର ଉତ୍ସବ ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନ । ଭାରତେର ଶିଶୁଓ
ସେ ଧର୍ମକେ କିରୂପ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିତ
ଇହାତେ ତାହାରଇ ଆଦର୍ଶ ପାଓଯା ସାଯ । ଆମରା
ଆଜଁ ସେଇ ପ୍ରବେର ଉପାଧ୍ୟାନଇ ତୋମାଦିଗକେ
ବଲିବ ।

— — —

ଅନ୍ତରାଳ ।

ଉତ୍ତାନପାଦ ରାଜାର ଦୁଇ ରାଣୀ । ଏକ ଜନେର
ନାମ ସୁନୀତି ଓ ଅପରେର ନାମ ସୁରୁଚି । ରାଜା
ଛୋଟରାଣୀ ସୁରୁଚିକେ ଥୁବ ଭାଲବାସିତେନ ଏବଂ
ତାହାରଇ କଥାମତ ସର୍ବଦା ଚଲିତେନ । ସୁନୀତି
ପାଟରାଣୀ ହିଲେଓ ତାହାର ଅଦୃଷ୍ଟ ଭାଲ ଛିଲ ନା ।
ତୋମରା ଅନେକେଇ ଉପକଥାୟ ସୁଯୋ ଓ ଦୁଯୋ
ରାଣୀର ଗଲ୍ଲ ପଡ଼ିଯାଇ, ଏଥାନେଓ ତାହାଇ
ହିଯାଛିଲ । ସୁରୁଚି ସୁଯୋ, ଆର ସୁନୀତି
ଦୁଯୋ ରାଣୀ ଛିଲେନ ।

ଏଇ ସୁଯୋ ରାଣୀ ସୁରୁଚିର ଗର୍ଭେ ରାଜାର
ଏକ ପୁତ୍ର ହିଯାଛିଲ, ତାହାର ନାମ ଉତ୍ତମ ।
ସୁନୀତି ରାଣୀର ଏକ ପୁତ୍ର ଛିଲ, ତାହାର ନାମ
ଶ୍ରୀ । ମହାପୁରସ୍ମଦିକେର ଶରୀରେ ଯେମନ ଶ୍ରୀ

ଲକ୍ଷଣାଦି ଦୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ଜନ୍ମ ସମୟେ ଧ୍ରୁବେର ଶରୀରେ ଓ
ସେଇରୂପ ନାନା ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖା ଗିଯାଛିଲ ।

ନବୋଦିତ ଶଶୀକଳାର ଶ୍ଵାସ ଧ୍ରୁବ ମାତୃ-ଅଙ୍କେ
ବାଡ଼ିତେ ଲାଗିଲ, ଏବଂ ବୟୋବ୍ରଦ୍ଧିର ମହିତ ତାହାର
ତରୁଣ ପ୍ରାଣେ ନାନା ସନ୍ତୁବେର ବିକାଶ ହେତେ
ଲାଗିଲ । ଧ୍ରୁବ ଦେଖିତେ ଥୁବ ଥୁନ୍ଦର ଛିଲ, ତାହାର
ଦେହ-କାନ୍ତି ଶାରଦୀୟ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାର ଶ୍ଵାସ ନିର୍ମଳ
ଓ ସ୍ରିଫ୍ଳ ଛିଲ । ତାହାର ଟାନା ଚୋଥ ଦୁଟିତେ
ସେନ ଅମିଯା ମାଥାନ ଛିଲ, ଭ୍ରମର-କୃଷ୍ଣ
କୁଞ୍ଜିତ କୁନ୍ତଲରାଜି ତାହାର ମୁଖଥାନିକେ ସେନ
କୃଷ୍ଣପଟେ ଅଙ୍କିତ ଶୁଭ ଦେବମୂର୍ତ୍ତିର ଶ୍ଵାସ
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଓ ମଧୁର କରିଯା ରାଖିଯାଛିଲ ।

‘ ଏହି ଥୁନ୍ଦର ମୂର୍ତ୍ତିର ଭିତରେ ସେ ହଦ୍ୟାଟି ଛିଲ
ତାହା ତୁଳନା ରହିତ । ସେ ହଦ୍ୟେର ବିମଳ
ସୌନ୍ଦର୍ୟେର ଆଭାସ ପାଇଯା ସକଳେଇ ପୁଲକିତ
ହେତ । ଧ୍ରୁବକେ ସେ ଦେଖିତ ସେ-ଇ ମନେ କରିତ,

ଶ୍ରୀ କବି

ତାହାରା ମୁଖେର ଛବିତେ ଏମନ ଭାବେ ହନ୍ଦଯେର
ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ତ ଆର କୋଥାଯାଓ ଦେଖେ ନାହିଁ ।

ପୂର୍ବେଇ ବଲିଯାଛି ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ ଛୋଟ
ରାଣୀର ବଡ଼ ବାଧ୍ୟ ଛିଲେନ । ତିନି ଉତ୍ତମକେଇ
ଖୁବ ଭାଲବାସିତେନ, ତାହାକେ କୋଲେ କରିଯା
ଆଦର ଯତ୍ନ କରିତେନ । କିନ୍ତୁ କ୍ରବକେ ଡାକିଯା
ଓ ଜିଜ୍ଞାସା କରିତେନ ନା । ଉପେକ୍ଷିତା ଜନନୀର
ସମ୍ମାନ ବଲିଯା କ୍ରବ ପିତାର ସ୍ନେହ ଓ ଆଦର
ହଇତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବଞ୍ଚିତ ଛିଲ ।

ଏକଦିନ ରାଜା ସିଂହାସନେ ବସିଯା ପ୍ରିୟ ପୁଞ୍ଜ
ଉତ୍ତମକେ କୋଲେ କରିଯା ଆଦର କରିତେଛିଲେନ,
ଏମନ ସଙ୍ଗୟେ ସରଳପ୍ରାଣ କ୍ରବ ଧୀରେ ଧୀରେ ମେଥାନେ
ଆସିଯା ଉପର୍ଦ୍ଵିତ୍ତ ହଇଲ । ଏକ ଶିଶୁକୁ କୋଲେ
ବସିଯା ଥାକିତେ ଦେଖିଲେ ଅପର ଶିଶୁରାଓ ତଥନ
କୋଲେ ଉଠିତେ ଇଚ୍ଛା ହ୍ୟ । କ୍ରବେରାଓ ବଡ଼
ଇଚ୍ଛା ହଇଲ ମେଓ ପିତାର କୋଲେ ଉଠେ । ତାଇ

ଦେ ଉତ୍ତମେର ମତ ଆଦର ପାଇବାର ପ୍ରତ୍ୟାଶାୟ
ପିତାର ଦିକେ ହୁଇ ହାତ ବାଡ଼ାଇଯା ଦିଲ ।
କିନ୍ତୁ ତାହାର ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଇବାର ନୟ ।
ତଥନ ଜୁଳ୍ଲନ୍ତ ପାବକଶିଥାର ଶ୍ୟାମ ରାଣୀ ସ୍ଵରୂଚି
ଆସିଯା ରାଜା ଓ ଶ୍ରୀବେର ମାଝଥାନେ ଦାଁଡାଇଲେନ ।
କ୍ରୋଧେ ତାହାର ଶରୀର କାଁପିତେ ଲାଗିଲ ।
ସତୀନେର ଛେଲେ ବଲିଯା ଛୋଟ ରାଣୀ ଶ୍ରୀବେ
ଦେଖିତେ ପାରିତେନ ନା । ବିଗାତାର ଏହି ବୈରବୀ
ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିଯା ଶ୍ରୀ ବିଚଲିତ ହଇଲ । ରାଜା ଉତ୍ତାନ-
ପାଦ କାଷ୍ଟ ପୁନ୍ତଲିକାର ଶ୍ୟାମ ଦାଁଡାଇଯା ରହିଲେନ,
ଆର କୁମାର ଉତ୍ତମ ପିତୃ-କୋଳ ହଇତେ ଭାଇୟେର
ଦିକେ ଏକ ଦୃଷ୍ଟେ ଚାହିଯା ରହିଲ । ରାଣୀ ସ୍ଵରୂଚି
ତଥନ କ୍ରୋଧ-କମ୍ପିତ ସ୍ଵରେ ଶ୍ରୀବେର ବଲିଲେନ, —

“ଓରେ ଶ୍ରୀ, ତୁହି ରାଜପୁତ୍ର ମନ୍ଦେହ ନାଇ,
କିନ୍ତୁ ତୁହି ତ ଆମାର ଛେଲେ ନୁଁ ଯେ ରାଜ-
ସିଂହାସନେ ଉଠିବି ଓ ରାଜାର କୋଳେ ବସିବି ?

ଅନାଦର ।

Engraved & Printed by K. V. Seyne & Bros.

ଶ୍ରୀକୃତି

ତୁଇ ଶୁନ୍ମିତିର ଛେଲେ, ତୋର ଏତ ଉଚ୍ଚାକାଙ୍କ୍ଷା
କେନ ? ସଦି ସତ୍ୟଇ ତୋର ରାଜ-ସିଂହାସନେ
ବସିବାର ସାଧ ହଇଯା ଥାକେ, ତବେ ତୁଇ ତପଶ୍ଚ
ଦ୍ୱାରା ହରିର ଆରାଧନା କରିଯା ତାହାର ବରେ
ଆମାର ଗର୍ଭେ ଆସିଯା ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କର ।”

ବିମାତାର ତିରକ୍ଷାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟଥିତ ହଇଯା
ଦୌର୍ଘ୍ୟ ନିଃଶ୍ଵାସ ପରିତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ କାନ୍ଦିତେ କାନ୍ଦିତେ
ଶ୍ରୀ ପିତୃଗୁହ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ମାୟେର ନିକଟ
ଛୁଟିଯା ଗେଲ । କ୍ରୋଧେ ଓ ଅଭିମାନେ ତାହାର ଲାଲ
ଟୁକୁଟୁକେ ଠୋଟ ତୁଇଥାନି ସନ ସନ କାପିତେ
ଲାଗିଲ । ଶ୍ରେଣ ରାଜା କିଛୁ ବଲିତେ ପାରିଲେନ
ନା, ତାହାର ମୁଖେ କଥା ସରିଲ ନା ।

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଦେବତାରା ଶୁରୁଚିର ଏହି ଦୁର୍ବାକ
ଶୁନିଯା ବାଥିତ ହିଲେନ । ତକ୍ତ ଧରେର ଜନ୍ମ
ହରିର ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦିଯା ଉଠିଲ । କିନ୍ତୁ ଏକି ?
ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ ଶିହରିଯା ଉଠିଲେନ କେନ ?

ଶ୍ରୀ
କବି

ରାଜା ଦେଖିଲେନ ତାହାର ଚିଦାକାଶେ ଯେନ ଏକ
ଦିବ୍ୟ ଅଲୋକିକ ମୂର୍ତ୍ତି ଫୁଟିଆ ଉଠିଲ । ଏହି
ମୂର୍ତ୍ତିର କି ମଧୁର ରୂପ, ଇନି କି ସୌମ୍ୟଦର୍ଶନ !
ରାଜା ତଥନ ଚିନିଲେନ ଶଞ୍ଚ-ଚଞ୍ଚ-ଗଦା-ପଦ୍ମଧାରୀ
ଏହି ମୂର୍ତ୍ତି ବିଷୁର । ବିଷୁ ଯେନ ରାଜାକେ
ବଲିତେଛେ,—

“ରାଜନୁ, ଏହି କି ତୋମାର ପୁତ୍ରେର ପ୍ରତି
ନେହ ଓ ମମତା ? କି ଦୋଷେ ତୁମି ଆପଣ
ପୁତ୍ରକେ ଅନାଦର କରିଲେ ? ସେ ସନ୍ତାନ-ବାଂସଳୟ
ପଞ୍ଚ-ପଞ୍ଚିରଭ ଧର୍ମ, ଆଜ ତୁମି ମାନୁଷ ହଇଯା
କେନ ମେ ଧର୍ମଚୂଯିତ ହଇଲେ ? ଏହି ଶ୍ରୀ, ଯାହାକେ
ତୁମି ଆଜ ଅନାଦର କରିଲେ, ସେ ସତ୍ୟ, ସେ
ନିତ୍ୟ, ତାହାର ଜୟ ଜୟକାରେ ଆବରକାଣ୍ଡ ନିନା-
ଦିତ ହଇବେ । ରାଜନୁ, ତୁମି ଶ୍ରୀକେ ଛାଡ଼ିଆ
ଅଶ୍ରୁବେର ସେବା କରିଯା ନିଜେକେଇ ଅବନତ
କରିଲେ ।”

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ରାଜୀ ଉତ୍ତାନପାଦ ତାହାର ହଦ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରେ
ଏଇ ତିରକ୍ଷାର-ବାଣୀ ଅନୁଭବ କରିତେ ପାରିଯା
ଚିନ୍ତା ମଘ ହଇଲେନ,—ତାହାର ଲଳାଟ ଦେଶ
ଭାବନାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିତେ କୁଞ୍ଚିତ ହଇଯା ଉଠିଲ ।

ପ୍ରତିଜ୍ଞା ।

ଶ୍ରୀବେର ମୁଖଥାନି ମଲିନ ଦେଖିଯା ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣତିର
ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହଇଲ । ତିନି ବୁଝିତେ ପାରିଲେନ, ପୁଅ
କାହାରଓ ଉପର ରାଗ କରିଯାଛେ, ତାଇ ଅଭିମାନେ
ତାହାର ରାଙ୍ଗା ଠେଣ୍ଟ ଦୁଇଥାନି ଫୁଲିଯା ଉଠିଯାଛେ ।
ପ୍ରଥମେ ତିନି କିଛୁଇ ବୁଝିତେ ନା ପାରିଯା ଏକ-
ଦୃଷ୍ଟେ ପୁଣ୍ଯର ମୁଖେ ଦିକେ ଚାହିଯା ରହିଲେନ;
ପରେ ତାହାର ମୁଖ ଚୁପ୍ଚନ କରିଯା ମେହ ସ୍ଵରେ
ବଲିଲେନ,—

“ବାବା, ତୋମାର ମୁଖ ଏତ ମଲିନ ଁକେନ ?
କେ ତୋମକେ କାଟୁ କଥା ବଲିଯାଛେ ?”

ମାଯେର ଆଦରେ ଶିଶୁର ଉଦ୍ଦେଶ ହନ୍ଦୀଯେର
ଶୋକଭାର ଆରଓ ବାଡ଼ିଯା ଉଠିଲ ।

• ଶ୍ରୀ ମାତାକେ ବିମାତାର ତିରକ୍ଷାରେ କଥା

ଶ୍ରୀ କବିତା

ବଲିତେ ବଲିତେ କାନ୍ଦିଯା ଫେଲିଲ । ଇହା ଶୁଣିଯା
ଶୁଣିତିର ବଡ଼ଇ ଦୁଃଖ ହଇଲ । ସପତ୍ରୀର ଶେଳସମ
ବାକ୍ୟ ଶୂରଣ କରିଯା ତାହାର ଆୟତ ଲୋଚନ ତୁଟି
ଅଞ୍ଚିତେ ଭରିଯା ଉଠିଲ । ତିନି ମନେ ମନେ
ଭାବିଲେନ,—

“ଏ ଆମାର ଅନୁଷ୍ଟ-ଲିପି । ତାଇ ଆମି
ପାଟରାଣୀ ହଇଯାଉ ଆଜ ନଗଣ୍ୟ ଦାସଦାସୀ ହିତେରେ
ଅଧିମ ହଇଯାଛି । ଆର ଆମାର ଏଇ ପୋଡ଼ା ଗର୍ଭେ
ଜନ୍ମ ପ୍ରହଣ କରିଯାଇଁ ବଲିଯାଇ ଆମାର ସୋନାର
ଚାଦ ଛେଲେ ଧ୍ରୁବେର ପ୍ରତି ରାଜୀ ଓ ଛୋଟ ରାନୀର
ଏଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟବହାର ।” କିନ୍ତୁ ପାଛେ କୁନ୍ଦ ଶିଶୁ
ଅଧିକ କ୍ଲେଶ ପାଯ ଏଜଣ୍ଟ ତିନି ନିଜେର ଦୁଃଖ
ଚାପିଯା ରାଖିଯା ଧ୍ରୁବେର ଉଦ୍ଦେଶ ହୃଦୟ ଶାନ୍ତ
କରିବାର ଜଣ୍ଟ ବଲିତେ ଲାଗିଲେନ,—

“ବେଂସ, ଦୁଃଖ କରିଯା କି ଫଳ ? ଅନ୍ୟେ
ଅନିଷ୍ଟ କରିଲ, କି ଦୁଃଖ ଦିଲ, ଏକପ ଭାବିଓ ନା,

ପ୍ରବୃତ୍ତି

କାରଣ ନିରପରାଧୀକେ କେହ ଦୁଃଖ ଦିଲେ ପରି-
ଶେଷେ ଦୁଃଖଦାତା ନିଜେଇ ସେଇ ଦୁଃଖ ଭୋଗ
କରେ । ବାବା, ସୁରକ୍ଷା ସତ୍ୟଇ ବଲିଯାଚେନ ଯେ,
ତୁମି ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ ! ତୁମି ହତଭାଗିଗୀର ଗର୍ଭେ ଜନ୍ମ
ଗ୍ରହଣ କରିଯାଇ ବଲିଯାଇ ତାହାର ନିକଟ ଗଭୀର
ଅପ୍ରାତିଭାଜନ ହଇଯାଇ । ସ୍ଵାମୀ ଓ ସପତ୍ନୀ
ଆମାକେ ଦାସୀ ବଲିଯା ସ୍ବୀକାର କରିତେଓ ହୟତ
ଲଙ୍ଘା ବୋଧ କରେନ, କିନ୍ତୁ ତବୁ ଆମି ଏହ ରାଜ-
ସ୍ଵାମୀରଇ ପତ୍ନୀ ଏବଂ ତୁମି ତାହାରଇ ସନ୍ତ୍ଵାନ ।
କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଇହା ନିଶ୍ଚଯ ଜାନିଥି, ଏ ସଂସାରେ
ସକଳେଇ କିଛୁ ରାଜ୍ୟେ ଶର୍ଯ୍ୟ ଲାଇଯା ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରେ
ନା ; ପୂର୍ବ ଜନ୍ମେର ପୁଣ୍ୟବଳେ ମାନବେର ବୁଦ୍ଧିବ୍ରତୀ
ନିୟମିତ ହୟ, ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିଇ ଜୌବେର ସମ୍ପଦ ଲାଭେର
ପ୍ରଧାନ ଉପାୟ । ତୁମି ଯଦି ରାଜସିଂହାସନ ଓ ପିତାର
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲାଭ କରିତେ ଇଚ୍ଛା କର, ତାହା ହଇଲେ
ସୁଶୀଳଓ ଧର୍ମାଜ୍ଞା ହେଉ ଏବଂ ସେଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାତୀତ
.

ଶ୍ରୀ

ପରମ ପୁରୁଷେର ପାଦପଦ୍ମ ଧ୍ୟାନ କର । ଭଗବାନ୍
ସବୁଣୁ ଆଶ୍ରୟ କରିଯା ଏହି ସୌରଜଗଂ ପାଲନ
କରିତେଛେ । ମୁନି-ବ୍ୟବିଗଣ ସାଧନା ଦ୍ୱାରା ଘନ-
ପ୍ରାଗ ଜୟ କରିଯା ତାହାରଇ ସେବା କରେନ । ଶୃଷ୍ଟି-
କର୍ତ୍ତା ବ୍ରକ୍ଷାଓ ତାହାର ସେଇ ଚରଣକମଳ ଆଶ୍ରୟ
କରିଯାଇ ସ୍ଵାଯ ବ୍ରକ୍ଷପଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଇଯାଇଛେ ।
ତୁମি ଆତ୍ମପର ଭେଦ ବିସର୍ଜନ କରିଯା ସକଳକେ
ଭାଲବାସ ଓ ସର୍ବଜୀବେର ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରିତେ
ଯତ୍ତବାନ୍ ହୁ । ତିନି ଭକ୍ତବନ୍ଦୁ । ସେଇ ପଦ-
ପଲାଶ-ଲୋଚନ ବିଷ୍ଣୁ ଭିନ୍ନ ଆର କେହି ତୋମାର
ଏହି ମନୋହଃଥ ଦୂର କରିତେ ପାରିବେନ ନା ।”

ମାଯେର ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ଶ୍ରୀ ବଲିଲ, —

“ମା, ତୋମାର ଉପଦେଶ ମତ କାଜ କରିତେ
ଆମି ସଗାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ବିମାତା ପୁରୁଚିର
ଗର୍ଭେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ନାହିଁ ବଲିଯା ଆମି
ପିତୃ-ସିଂହାସନେ ଅଧିକାରୀ ନହିଁ, ବେଶ ମା, ତାହାଇ

ଶ୍ରୀମଦ୍-
କୃତ୍ତବ୍ୟ

ହଟକ । ଆମି ପିତ୍ର-ସିଂହାସନ ଚାଇ ନା— ପରେର
ଅମୁଗ୍ରହକେ ଆମି ତୁଚ୍ଛ ମନେ କରି— ଆଉଶକ୍ତି
ଦ୍ୱାରା ଆମି ଏମନ ସିଂହାସନ ଲାଭ କରିବ ଯାହା
ଆମାର ପିତାଓ ପାନ ନାଇ ।”

ଭକ୍ତବନ୍ଦସଳ ହରିର ସାକ୍ଷାଣ ପାଇବାର ଜନ୍ମ
ଏଥନ ଧ୍ରୁବେର ମନ ବ୍ୟାକୁଲ ହଇଯା ଉଠିଲ ।

ପାଁଚ ବନ୍ଦସରେ ଶିଶୁ ଧ୍ରୁବେର କେମନ ତେଜ !
ଧ୍ରୁବେର ହଦୟ କ୍ଷାତ୍ରତେଜେ ଅମୁପ୍ରାଣିତ, କୁନ୍ଦ୍ର
ବାଲକ ହଇଲେ କି ହୟ, ସେ ଅପମାନ ସହ୍ୟ କରିବେ
ନା । ଏମନ ନା ହଇଲେ କି ମାନୁଷ ଉଚ୍ଚ ପଦେ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହିତେ ପାରେ ! କେବଳ କାନ୍ଦିଯା ସାନ୍ତ୍ଵନା
ଲାଭ କରା ବୀରେ ଧର୍ମ ନନ୍ଦ । ବୀର ବାଲକ
ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଲ, ସେ ପରେର ଅନୁଗ୍ରହ
ଚାର୍ଯ୍ୟ ନା, ଆଉନିର୍ଭର କରିଯା
ବ୍ରଙ୍ଗପଦ ଲାଭ କରିବେ ।

ଶ୍ରୀ
କବି

ତୋମରା ଏ କଥାଟା ଏକବାର ଭାଲ କରିଯା
ଶିଖିଯା ରାଖ । ଶୁଦ୍ଧ କାନ୍ଦିଲେ, ‘ହା ହତୋହପ୍ତି’
କରିଲେ ଆତ୍ମଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଜୀବନକେ କଥନଇ
ସମାଜେର ଉଚ୍ଚସ୍ତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିତେ ପାରା
ଯାଯ ନା । ଏହି ଆତ୍ମ-ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଅଭାବେଇ
ମାନବେର ମନୁଷ୍ୟତା ଲୋପ ପାଇଯା ଥାକେ ।

ଶ୍ରୀ ଏହି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଯା ମାଯେର କୋଲ
ଢାଡ଼ିଯା ହରିର ଅସ୍ଵେଶଣେ ଅନ୍ଧକାର ବନ-ପଥେ
ବାହିର ହଇଲ ।

ରାତ୍ରିକାଳ, ଗଭୀର ବନ । ଆଲୋକେର
ରେଖା ମାତ୍ରଓ ଦେଖା ଯାଯ ନା । ଶ୍ରୀ ଆଜ ନିର୍ଭୟ
ହୃଦୟେ ଏହି ସମୟେ ଏହି ବନ ଦିଯା ହରିନାମ
କରିତେ କରିତେ ଚଲିଲ । ସେ ଆଜ ଏହି ଅତୁଳ
ବିଶ୍ୱାସେ ହୃଦୟ ବାଁଧିଯାଇଛେ – ଅନନ୍ୟମନେ ହରିକେ
ଡାକିଲେ ସେ ତାହାକେ ପାଇବେ । ତାଇ ଦୁଧେର
ଛେଲେ ଶ୍ରୀ ଆଜ ରାଜ୍ୟ ଚାଯ ନା, ଧନ ଚାଯ ନା,

ଶ୍ରୀ କୃତ୍ତବ୍ୟ

ଯଶঃ চায় না, সে চায় একমাত্র হরির অক্ষয়
পদ। ভিতরে ও বাহিরে এইরূপে অনুপ্রাণিত
হইয়া পাঁচ বৎসরের বালক ক্রব জগৎ^১
ভুলিয়া, নিজের অস্তিত্ব ভুলিয়া, কেবল হরির
ধ্যান ও ধারণাই জীবনের সার করিল।
তাহার তেজ ও আত্মনির্ভরতার বিষয় অবগত
হইয়া বনের মুনিঝিবিরাও বিশ্বিত হইলেন।
সেই গহন বনে বৃক্ষ, লতা, ফুল ফল, যাহা
কিছু দেখিতে পায় তাহাকেই ক্রব জিজ্ঞাসা
করে, ‘তুমি কি আমার হরি। বল, বল,
তুমি কি আমাকে জগৎপূজ্য পদ দিতে
পারিবে?’

ଖୁବି ।

ମସ୍ତଳାତ୍ ।

ନିଷ୍ଠା ଦେଖି ମୁନି ମନ୍ତ୍ର ଦିଲେନ ପ୍ରବେରେ ।
ଅନ୍ତାଦଶ ଉପାସନା କରାଲେନ ତାରେ ।

ମଂଗ୍ରାମ ।

ହତ୍ତକାର କରେ ସବେ ଏକତ୍ର ହଇଯା ।
ଭୟକ୍ଷର ମୃତ୍ତି ଧରେ ପ୍ରବ କାଢେ ଗିଯା ॥
କୋନକୁପେ ଧ୍ୟାନ ଭଙ୍ଗ କରିତେ ନା ପାରେ ।
ତ୍ରିଭଙ୍ଗ ହଇଯା ପ୍ରବ କୁମ୍ଭ ଧ୍ୟାନ କରେ ॥

କଶୀରାମ ।

ଅନ୍ତଲାଭ ।

ଶ୍ରୀ କ୍ରମଶଃଇ ଉଚ୍ଚ ପଦେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
ହିତେହେ । ହରିର ଧ୍ୟାନେ ତାହାର ହୃଦୟେର
ମଲିନତା ଧୁଇୟା ଗିଯାଛେ । ତମୟାଚିନ୍ତ, ତମଗତ-
ପ୍ରାଣ ଭକ୍ତେର ପକ୍ଷେ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ ପଥ ଥୁଜିୟା
ବାହିର କରିତେ ଅଧିକ ବିଲବ୍ଧ ହୟ ନା । ଏବାର
ଶ୍ରୀ ମହାପୁରୁଷେର ନିକଟ ହିତେ ବୌଜମନ୍ତ୍ର ଲାଭ
କରିୟା କୃତାର୍ଥ ଓ ଧର୍ମ ହିବେ ।

ଦିନେର ପର ଦିନ ଚଲିୟା ଯାଇତେ ଲାଗିଲ ।
ଶ୍ରୀର କିମ୍ବୁ ଭକ୍ତି ଓ ଦିନ ଦିନଇ ବନ୍ଧିତ ହିତେ
ଲାଗିଲ । ଏକ ଦିନ ଋତ୍ତି ନାରଦ ସେଇ ବନେ
ଆସିୟା ଶ୍ରୀକେ ଦେଖା ଦିଲେନ ।

ନାରଦ ଦକ୍ଷିଣ ହଞ୍ଚ ଦ୍ଵାରା ଶ୍ରୀର ମଞ୍ଚକ
ଛୁଇୟା କହିଲେନ,

‘ବସ ! ତୁମি ରାଜପୁତ୍ର । ଏକାକୀ ତୁମି
ଏହି ଗହନ କାନନେ କେନ ଆସିଯାଛ ? ତୋମାର
ବାହିରେର ଭାବ ଦେଖିଯା ଆମାର ମନେ ହିତେହେ
ତୁମି ଅଭିମାନ କରିଯା ଗୃହ-ତ୍ୟାଗ କରିଯାଛ । ତୁମି
କୁନ୍ଦ ଶିଶୁ । କୋଥାଯ ତୁମି ସାଥୀଦେର ସହିତ
ଧୂଳା-ଖେଲା କରିଯା ସୁଖୀ ହିବେ, ନା ତୁମି ଆଜ
ଅଭିମାନେର ବୋକା ମାଥାଯ ଲାଇଯା ଏହି ଭୀଷଣ
ମନେ ଆସିଯାଛ । ବାବା, ବାଲକେର ମାନଇ କି,
ଆର ଅପମାନଇ କି ? ସଂସାରେ ଜୀବମାତ୍ରାଇ
ନିଜ ନିଜ କର୍ମାମୁସାରେ ସୁଖ ଦୁଃଖେର ଅଧୀନ ହୟ,
ସୁତରାଂ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ମାନାପମାନ ଅନୁଭବ
କରିଲେଓ ତାହାତେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବା ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେୟା
ବିଧେଯ ନହେ ; କାରଣ ମାଯାବଶତଃଇ ମନେର
ପ୍ରକଳ୍ପ ବିକାର ଜମିଯା ଥାକେ । ତୁମି ନିଜ
ଜନ୍ମନୀର ଉପଦେଶ ମତ ସେ ସର୍ବବଶକ୍ତିମାନ
ପରମୟେଶ୍ୱରେର ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କରିତେ ଇଚ୍ଛା

**ଶ୍ରୀ
କର୍ଣ୍ଣ**

କରିଯାଇ, ତାହା ସହଜସାଧ୍ୟ ନୟ । ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ
ଯୋଗିଗଣଙ୍କ ହାଜାର ହାଜାର ବୃଦ୍ଧିର କଠୋର ଯୋଗ
ଦ୍ୱାରା ଓ ତୀହାର ସ୍ଵରୂପ ଜୀବିତେ ପାରେନ ନା ।
ଅତେବ ବୃଦ୍ଧି, ତୁମি ଏହି ଉଚ୍ଚମ ହିତେ
ପ୍ରତିନିର୍ବଳ ହୁଁ । ”

ଶ୍ରୀ କହିଲ, —

“ହେ ମହାର୍ଷି ! ଏ ପଞ୍ଚା କଣ୍ଟକପରିପୂର୍ଣ୍ଣ,
ପ୍ରତିପଦେ ପଦସ୍ଥଳନ ହଇବାର ସନ୍ତୋଷନା, ଆର
ଆମାର ମତ କୁନ୍ତ୍ର ବାଲକେର ପକ୍ଷେ ଏହି ପଥେ
ବିଚରଣ କରା ଅସମ୍ଭବ ଇହା ସମସ୍ତଇ ବୁଝି । କିନ୍ତୁ
ଦେବ, ଆମି କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବିମାତାର ବାକ୍ୟ ବାଗେ ଆମାର
କୁନ୍ତ୍ର ହଦର ବିନ୍ଧ ହଇଯାଇଁ । ମୁହଁରାଙ୍କ ଆପନାର
କଥା ମତ ଆମି କାଜ କରିତେ ପାରିବ ନା ।
ଯାହା ପୂର୍ବେ କେହ ପାନ ନାଇ, ଆମି ଏକମାତ୍ର
ମେଇ ପଦ ଚାଇ । କି କରିଲେ ଆମି ତାହା ପାଇତେ
ପାରିବ ଆମାକେ ତାହାରଇ ଉପାୟ ବଲିଯା ଦିନ ।

ଆମାର ଆର କିଛୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ନାହିଁ । ଉପାୟ
ଜାନିତେ ପାରିଲେ ଆମି ଆଉ-ଶକ୍ତିତେ ଉହା
ଲାଭ କରିବ ।’

ଏହି ତେଜ ଓ ଆତ୍ମକ୍ଷମତାର ଉପର ଏକାନ୍ତ
ବିଶ୍ୱାସଇ ଧୂରେ ଚରିତ୍ରକେ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ କରିଯାଛେ ।

ନାରଦ ଠାକୁର ଧୂରେ ବାକ୍ୟ ଶୁଣିଯା ଖୁବ ଖୁସି
ହଇଲେନ । ତିନି କହିଲେନ,—

“ସଦି ତୁମି ସଂସାରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ପାଇତେ
ଅଭିଲାଷ କର, ତବେ ଯିନି ଅଦ୍ଵିତୀୟ ପରମ ବ୍ରଦ୍ଧ,
ଯିନି ସମସ୍ତ ଶିବ ଓ ଅଶିବେର ମୂଳେ, ଏକମାତ୍ର
ମେହି ଦୟାମୟ ହରିର ପାଦ-ପଦ୍ମାହି ଆରାଧନା କର ।”

ହରିର ଆରାଧନାର କଥା ଶୁଣିଯୀ ଧୂରେ
ଚୋଥ ହୁଇଟି ଉଞ୍ଜଳ ହଇଯା ଉଠିଲ । ସେ
ବଲିଲ,—

‘ଆଜ୍ଞା, ଠାକୁର, ହରି ଆମାର କୋଥାଯ
ଥାକେନ । ତୀହାର ସଙ୍ଗେ କୋଥାଯ ଦେଖା ହିବେ ?

ମନ୍ତ୍ରଲାଭ ।

Engraved & Printed by K. V. Seyne & Bros.

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ତୀହାର ଆକୃତି କେମନ ?' ହରିପୁଜାର ପର୍ବତି
ସରଳ ଭାବେ ବଲିତେ ସାଇୟା ନାରଦ ଝରି
ବଲିଲେନ,—

“ବଂସ, ଶ୍ରୀହରି ସର୍ବଦା ମଧୁବନେର ନିକଟେ
ଥାକେନ । ସମୁନାତୌରେ ଏହି ମଧୁବନ । ତୁମି
ପ୍ରଥମେ ପୁଣ୍ୟସଲିଲା ସମୁନାୟ ଜ୍ଞାନ କରିଯା ପିତୃ-
ପୁରୁଷଦେର ତର୍ପଣ ଏବଂ ଦେବତାଦିଗେର ପୂଜା
ପ୍ରଭୃତି ନିତ୍ୟକର୍ମ୍ୟ ସମାପନ କରିଯା ଯୋଗାସନେ
ବସିବେ । ନିୟମିତ ଦିନେ ଉପବାସ କରିତେ
ହଇବେ,—ଫଳ ମୂଲେର ଦ୍ୱାରା ଜୀବନ ଧାରଣ କରିତେ
ହଇବେ,—ସଂସକ ଦ୍ୱାରା ମନେର ସମସ୍ତ ବିକାର ଦୂର
କରିଯା ବୁଦ୍ଧିକେ ଅଛେ ଆରୋପ କରିବେ । ପରେ
ତିନ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଗାୟାମ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଏବଂ
ମନେର ଚକ୍ରଲତା ଦୂର କରିଯା ସଂସତ ଓ ବିଶୁଦ୍ଧ
ଚିନ୍ତେ ଶ୍ରୀହରିର ଧ୍ୟାନ କରିବେ । ଶାନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ
ନିୟମେ କ୍ରିୟାଶୁର୍ତ୍ତାନ କରିଲେ ଦେଖିବେ ଭକ୍ତ-

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ବ୍ୟସଳ ଶ୍ରୀହରି ହାସି ମୁଖେ ବରଦାନେର ଜଣ୍ଡ
ତୋମାର ସମ୍ମୁଖେ ଉପଚିତ ହଇବେନ ।

ତୀହାକେ କି କରିଯା ଜାନିବେ ? ତୀହାର ମୁଖ-
କମଳ ଓ ନୟନେ ନିଯତଇ ହାସି ଥେଲିତେଛେ,
ନାସିକା ଶୁଣ୍ଡୀ, କ୍ର୍ୟୁଗଳ ଅତି ମନୋରମ ଏବଂ
ଗଣ୍ଡୁଳ କୋମଳ ଓ ଶୁନ୍ଦର । ଦେବତାଦେର ମଧ୍ୟେ
ତୀହାର ଶ୍ରାୟ ଶୁନ୍ଦର ଓ ମନୋହର ଆର ଦ୍ଵିତୀୟ
ନାଇ । ତୀହାର ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଶୁକୋମଳ, ଅଧରୋଷ୍ଠ
ଲାଲବର୍ଣ୍ଣ; ତିନି ନୀଳ କଲେବର । ତୀହାର
ଗଲାଯ ବନମାଳା, ଚାରି ହଞ୍ଚେ ଶର୍ଷ, ଚଞ୍ଚ, ଗଦା ଓ
ପଞ୍ଚ ଶୋଭା ପାଇତେଛେ । ମନ୍ତ୍ରକେ ମୁକୁଟ, କର୍ଣ୍ଣ
କୁଣ୍ଡଳ, ହଞ୍ଚେ କେସୁର ଓ ବଳୟ ଏବଂ ଗଢାଦେଶେ
କୌଣ୍ଡଭ ରଙ୍ଗେର ଅପରାପ ପ୍ରଭାଯ ଚାରିଦିକ
ଆଲୋମୟ ହଇଯା ଉଠିବେ ।

ବ୍ୟସ, ତିନି ପୀତବର୍ଣ୍ଣେର ବନ୍ଦ ପରିଧାନ କରେନ,
ତୀହାର ନିତ୍ୟ ଦେଶେ ଶୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ମେଖଲା ଏବଂ ଚରଣ

ଶ୍ରୀ କବି

କମଳେ ସର୍ବ ନୂପୁର କତ ସୁନ୍ଦର । ତୀହାର ମୁଖ
ମୃଦୁମନ୍ଦ ହାତ୍ ଦେଖିଯା ଭକ୍ତେର ପ୍ରାଣେ ଭକ୍ତିରସ
ଉଥଲିଯା ଉଠେ ।

ଶ୍ରୀ, ତୁମি ଶ୍ରୀହରିର ସେଇ ଅପୂର୍ବ ମୁଣ୍ଡି
ସମ୍ପର୍କରେ କରିଯା ଆପନ ଅଭିଷ୍ଟ ଲାଭେ ସମର୍ଥ
ହୋ, ଇହାଇ ଆମି ତୋମାକେ ଆଶୀର୍ବାଦ
କରିତେଛି ।

ଆର ଏକଟି କଥା । ତୋମାକେ ମନ୍ତ୍ର
ଦିତେଛି— ‘ଓ’ନମୋ ଭଗବତେ ବାଞ୍ଚଦେବାୟ’
ଏହି ମନ୍ତ୍ର ସାତ ରାତ୍ରି ହୁଦୟ ମଧ୍ୟେ ଜପ କରିଲେ
ଶ୍ରୀହରି ତୋମାର ନୟନ ସମୁଖେ ଆସିଯା ଉପର୍ଦ୍ଵିତୀ
ହଇବେନ୍ । ଏହି ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରିଯା ଜଳ,
ପବିତ୍ର ମାଲ୍ୟ, ବସ୍ତ ଫଳ, ତୁଳସୀ ପ୍ରଭୃତି ବିବିଧ
ବସ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀହରିର ପୂଜା କରିବେ ।’

ଶ୍ରୀ ହରିପୂଜାର ପ୍ରଗାଲୀ ଶିଖିଯା ଲାଇଯା
ଦେବର୍ତ୍ତି ନାରଦକେ ପ୍ରଗମ କରିଲ । ତାର ପର

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ବାଲକ ମେଇ ବନ ହିତେ ବାହିର ହଇଯା ଚଲିତେ
ଚଲିତେ ଯମୁନା ନଦୀର ତୀରେ ପବିତ୍ର ମଧୁବନେ ଗମନ
କରିଲ । ଦେବର୍ଷି ଏକବାର କୁତ୍ର ବାଲକେର ଅପୂର୍ବ
ପ୍ରତିଭାବ୍ୟଞ୍ଜକ ମୁଖେର ଦିକେ ଓ ଅନ୍ତଦୃଷ୍ଟିଦ୍ୱାରା
ଏକବାର ତାହାର ଉନ୍ନତ ହୃଦୟେର ଦିକେ ଚାହିତେଇ
ତାହାର ପବିତ୍ର ମୁଖଶ୍ରୀ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହଇଯା ଉଠିଲ ।
ଦେବର୍ଷି ବୁଝିଲେନ, ଏହି କୁତ୍ର ଶିଶୁ ନିଷ୍ଠଯାଇ
ସଫଳକାମ ହିବେ । ତିନି ଖ୍ରବକେ ଆଶୀର୍ବାଦ
କରିଯା ବୀଣାଯ ହରିଗୁଣ ଗାନ କରିତେ କରିତେ
ଆକାଶେ କୋଥାଯ ମିଲିଯା ଗେଲେନ ।

ଅଂକ୍ରାମ ।

ନାନାଜାତୀୟ ସ୍ଵକ୍ଷେ ସ୍ଵଶୋଭିତ ଏହି ମଧୁବନ ।
 କୁଳୁ କୁଳୁ ତାନେ ଧରନ୍ତ୍ରୋତା କାଲିନ୍ଦୀ ଛୁଟିଆ
 ଚଲିଆଛେ । ସେଥାନେ ଜନ ମାନବେର କୋଲାହଳ
 ନାହିଁ, କେବଳ ବିହଙ୍ଗେର କୃଜନ ଓ ବାୟୁର ତାଡ଼ନାୟ
 ନଦୀର କଳକଳୋଳ ଦେଇ ପ୍ରାଣକେ ଶକ୍ତି
 କରିତେହେ । ବନେର ଚାରିଦିକେ ସିଂହ, ବ୍ୟାକ୍ର,
 ଭଲୁକ ପ୍ରଭୃତି ହିଂସ୍ରଜ୍ଞଗଣ ସ୍ଵଚନ୍ଦ୍ର ମନେ
 ବିଚରଣ କରିତେହେ । କୋଥାଯାଓ ପୁରୁଷବିନ୍ଦାର
 କରିଯାଏ ମୟୁର ନୃତ୍ୟ କରିତେହେ । ଶୁକ୍ର ପତ୍ର ଓ
 କତ ଗାଛ ଭାଙ୍ଗିଆ ପଡ଼ିଆ ଦେଇ ବୁନେର ନିଜ
 ଦେଶ ଢାକିଆ ଗିଯାଛେ, ଉର୍କଦେଶ ଶାଖାଯ ଶାଖାଯ,
 ପାତାଯ ପାତାଯ ଆଚାରିତ ହଇଯା ରହିଯାଛେ ।
 ଆଲୋଓ ଅନ୍ଧକାରେର ସଂମିଶ୍ରଣେ, ମେ ଶୋଭା

ଶ୍ରୀ ହରି

କି ଭୌଷଣ ମଧୁର ! ଆରଗ୍ୟ ପଥ ଅତି ଦୁର୍ଗମ ଓ
କଞ୍ଚକାକୀର୍ଣ୍ଣ । ସେଇ ପଥଶୂନ୍ୟ ଆଲୋଶୂନ୍ୟ
ନିବିଡ଼ ବନେର ବିଭାବିକାମୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ମଧ୍ୟେ
କୁଞ୍ଚମ ପଲ୍ଲବସୁନ୍ଦର ଲତା ଓ ଶ୍ୟାମଳ ପତ୍ରାବଲୀର
କୋମଳ ରୌଷଦ୍ୟ ହାନଟିକେ ସ୍ଵର୍ଗେର ଶାୟ
ମନୋହର କରିଯା ତୁଲିଯାଛେ ।

ଏ ଦେଖ ଅଭିମାନୀ ଶ୍ରୀ ମଧୁବନେର ଦିକେ
ଆଗିତେହେ । ତାହାର ଦେହେର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କାନ୍ତିତେ
ଚାରିଦିକ ପ୍ରଦୀପ ହଇଯା ଉଠିଲ । କଚି ଶିଶୁ
ନିଧିଲେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାନ ପ୍ରାପ୍ତିର ଆଶାୟ
ତପ୍ତ୍ୱାର ଜୟ ବିପଦସଙ୍କୁଳ ଅରଣ୍ୟ ପ୍ରବେଶ
କରିଲ । ଦେବର୍ଭିର ନିକଟ ହରି-ମନ୍ତ୍ର • ଲାଭ
କରିଯା ଶ୍ରୀ ଏଥନ 'କୋଥା ତୁମି ହରି, କୋଥାୟ
ଆମାର ହରି' ଏଇ କଥା ବଲିତେ ବଲିତେ ଅରଣ୍ୟେର
ଭିତର ଚଲିଲ । ପଦ୍ମପଲାଶଲୋଚନ ହରି ଆଜ
ତାହାର ସରଳ ହଦୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା ସମ୍ମିଳିତ ହେଲା ।

ପ୍ରତିବନ୍ଦ

ମହାର୍ଷି ନାରଦେର ଉପଦେଶ ମତ ହରିମଞ୍ଜେ
ଦୀକ୍ଷିତ ଖ୍ରୁବ ସମୁନାର ଜଳେ ସ୍ନାନ କରିଯା
ଉପବାସୀ ରହିଲ, ଏବଂ ଏକଟି ବଡ଼ ଗାଛେର
ନୀଚେ ପୃତୁଚିତ୍ରେ ପଞ୍ଚପଲାଶଲୋଚନ ଶ୍ରୀହରିର
ଉପାସନାଯ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହଇଲ । କେବଳ ଦେହରଙ୍କାର
ଜୟଥିବ ତିନ ଦିବସ ପର ସେ ଏକଟି ବଦରୀ ଫଳ
ଥାଇତ । ଏଇକୁପେ ଏକମାସ ଚଲିଯା ଗେଲ ।
ତୃତୀୟ ମାସେ ସେ ପ୍ରତି ସର୍ଷ ଦିବସେ ତଣ ବା ପତ୍ର
ଆହାର କରିଯା ଶୀର୍ଘଦେହେ ହରିକେ ଡାକିତେ
ଲାଗିଲ । ତାହାର ଶୂରୀର ଦିନ ଦିନ କୃଶ ହଇତେ
ଲାଗିଲ । ତୃତୀୟ ମାସେ ନୟଦିନ ଅନ୍ତର ଏକବାର
ମାତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଜଳପାନ କରିଯା ସମାଧିଯୋଗେ ବିଷୁକ୍ରେ
ଭାବିତେ ଲାଗିଲ । ଚତୁର୍ଥ ମାସେ ବାର୍ଷ ଦିନ ପର
ପର ଦିବାଭାଗେ ବାୟୁମାତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଯା ହଦୟରୁ
ପ୍ରାଣବାୟୁ ଶୁଦ୍ଧିତ କରିଲ । ପଞ୍ଚମ ମାସେ
ଏକ ପାଯେ ଭର କରିଯା ହରିଧ୍ୟାନେ ପ୍ରବୃତ୍ତ

ଶ୍ରୀ କବି

হইଲ । ତାର ପର କି ହଇଲ ଜାନ ? ଶ୍ରୀ ଏତ
କଷଟ ସ୍ଵୀକାର କରିଯା ସମାଧିର କୋଣ କୁରେ
ଆସିଯା ପୌଛିଲ ? ତୋମରା ମନ କାହାକେ ବଲେ
ଜାନ ନା । ବଡ଼ ବଡ଼ ଝରିରା ଦର୍ଶନ ଶାନ୍ତ୍ରେ ବଲିଯା
ଗିଯାଛେନ ଆମାଦେର ମନ ଶକ୍ତାଦି ବିଷୟ ଓ
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣେର ବିଶ୍ରାମସ୍ଥାନ । କଥାଟା ବଡ଼ି
ଦୁର୍ଲଭ । ଶ୍ରୀ ଏହି ବିଶ୍ରାମ-ସ୍ଥାନ-ଭୂତ ମନକେ
ହଦୟ ମଧ୍ୟେ ଆକର୍ଷଣ କରିଯା ପରମପୁରୁଷେର ରୂପ
ଧ୍ୟାନ କରିତେ ଲାଗିଲ, — ତଥନ ସେଇ ପଞ୍ଚମ
ବର୍ଷୀୟ କୁନ୍ତ୍ର ବାଲକେର ପ୍ରେମାଳିଙ୍ଗିତ ହଦୟେର ଭକ୍ତି-
ବଲାରୀତେ ଭାବପୁଷ୍ପ ଫୁଟିଯା ଉଠିଲ ।

ଏହିବାର ଶ୍ରୀବେର ସଂଗ୍ରାମ ଓ ପରୀକ୍ଷାର ସମୟ
ଉପର୍ତ୍ତି ହୁଇଲ । କୁନ୍ତ୍ର ଶିଶୁ ସଥନ ଏକ ପଦେ
ଦଶ୍ୱାୟମାନ ହଇଯା ବିଶୁଦ୍ଧ ଉପାସନା କରିତେଛିଲ,
ତଥନ ତାହାର ପଦ-ଭରେ ପୃଥିବୀ ସହିତ ପରିବତ,
ନଦୀ ଓ ଜାଗରେର ଜଳ ଥର୍ମ-ଥର୍ମ କରିଯା କାପିଯା

ପ୍ରବୃତ୍ତି

ଉଠିଲ । ଆବାର ଯଥନ ଦେ ପ୍ରାଣ ଓ ଆଗ-
ମଞ୍ଚାରଣ ପଥ ରକ୍ଷ କରିଯା ଗୋଲକ ବିହାରୀ
ହରିକେ ଆଜ୍ଞା ହିତେ ଅଭିନ୍ନଭାବେ ଧ୍ୟାନ କରିତେ
ପ୍ରବୃତ୍ତ ହଇଲ, ତଥନ ଲୋକପାଳ ସହିତ
ଜୀବ-ଲୋକେର ନିଶ୍ଚାସ ପ୍ରାସ ରକ୍ଷ ହଇଯା
ଆସିଲ । ସଂସାରେ ପ୍ରଳୟ ଉପଶ୍ରିତ । ସ୍ଵର୍ଗେ
ଦେବତାରା ଭୟେ ଅଛିର । ଏବାର ବୁଝି ତୀହାଦେର
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧ୍ୱନି କାଡ଼ିଯା ଲାଯ । ଦେବତାଦେର ରାଜୀ
ଇନ୍ଦ୍ର ମନେ କରିଲେନ, ଏହି ଶିଶୁ ହୟତ ଦେବତା
ହଇବାର ଜଣ୍ଯ ତପସ୍ତ୍ରା କରିତେଛେ, ଅଥବା ସେ
ବିମୁଦ୍ର କାହେ ଶୂର-ରାଜ୍ୟର ଇନ୍ଦ୍ରହି ପ୍ରାର୍ଥନା
କରିବେ । ତାହା ହଇଲେଇ ତ ସର୍ବନାଶ ! ଇନ୍ଦ୍ରକେତ
ଏଥନେଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ନାମିଯା ଆସିତେ ହଇବେ । ଏହି
ଆସନ୍ନ ବିପଦ ହିତେ ରଙ୍ଗ ପାଇବାର ଜଣ୍ଯ
ଦେବତାରା ମକଳେ ମିଲିଯା ଆଲୋଚନା ଆରଙ୍ଗ
କରିଲେନ । ଅନେକ ତର୍କ ବିତର୍କେର ପର ତୀହାରୀ

ଇନ୍ଦ୍ରେର ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରିଯା, ଶ୍ରୀବେର ଯୋଗ-
ଭଙ୍ଗ କରିବାର ଜୟ ମାୟାଜାଲ ସୃଷ୍ଟି କରିତେ
ଅଗ୍ରସର ହଇଲେନ ।

ଦେବତାଦେର ଅପୂର୍ବ ମାୟା ପ୍ରଭାବେ ତଥନ
ଶ୍ରୀ ଦେଖିତେ ପାଇଲ, ଠିକ ତାହାର ମାୟେର ମତ
ଏକ ରମଣୀ କାନ୍ଦିତେ କାନ୍ଦିତେ ସେଥାନେ ଆସିଯା
ଉପଚ୍ଛିତ ହଇଲେନ ଏବଂ ଅତି କାତର ସ୍ଵରେ
ଶ୍ରୀକେ ବଲିତେ ଲାଗିଲେନ,—

“ବଂସ, ତୁ ମି ଆମାର ଏକମାତ୍ର ହାରାନିଧି ।
ଅଭାଗିଣୀ ମାୟେର ତୁ ମିଇ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ! ବାବା ଏହି
କଟି ବୟସେ ଆମାକେ ଛାଡ଼ିଯା ତୁ ମି ଏହି ଭୀଷଣ
ବଲେ କେଳ ଆସିଯାଛ ? ବାହା, ତୁ ମି ତପଶ୍ଚା
ଛାଡ଼ିଯା ଏଥନ ଗୃହେ ଚଲ । ଉପଯୁକ୍ତ ବୟସେ ତୁ ମି
ଶୁନରାଯ ଯୋଗସାଧନେ ଏଥାନେ ଆସିଓ । ତୁ ମି
ଆମାର କୋଲେର ଶିଖ । ଏଥନ ତ ତୋମାର
ଧୂଳା-ଧୂଳା କରିବାର ସମୟ । ଆମି ତୋମାର

ମା, ସଂପୁର୍ଣ୍ଣ କଥନେ ଯାଏଇ କଥା ଅବହେଲା।
କରେ ନା । ତୋମାକେ ବାର ବାର ବଲିତେଛି,
ଏ ବୟସେ କଠିନ ଧର୍ମ-ପଥ ହିତେ ପ୍ରତିନିଯତ
ହେ । ସହି ତୁମି ଆମାର କଥା ନା ଶୁଣ, ତବେ
ଆମି ତୋମାର ସମ୍ମୁଖେ ଏଥିନି ଆଞ୍ଚଳ୍ୟା କରିବ ।”

କିନ୍ତୁ ଶିଶୁ ଯୋଗୀ ତଥନ ଏକମନେ ହରିର
ଧ୍ୟାନେ ସମାହିତ ଛିଲ, ଏହି ମାୟା-ଶୁନୀତିର କାତର
କ୍ରମନେ ତାହାର ଯୋଗ ଭଙ୍ଗ ହଇଲ ନା । ତଥନ ସେଇ
ମାୟା-ଜ୍ଞାନୀ ଶୁନୀତି ଚୀତକାର କରିଯା ଉଠିଲ,—

“ବ୍ୟସ, ଏ ଦେଖ୍ ଶତ ଶତ ଭୀଷଣ ରାକ୍ଷସ
ଅନ୍ତର ଶନ୍ତର ଲଇଯା ତୋମାକେ ବଧ କରିବାର ଜଣ୍ମ
ଆସିତେହେ, ପୁଲାଓ ପାଲାଓ—ଏହି ବେଳା ନା
ପାଲାଇଲେ ଏ ଯେ ତାହାରା ତୋମାକେ ମାରିଲ,
ହାଯ, ହାଯ, ଆମାର ଧ୍ୱନି ବୁଝି ଗେଲ !”

ମାୟା-ଶୁନୀତି ଚଲିଯା ଗେଲ । ଧ୍ୟାନମଧ୍ୟ ଧ୍ୱନି
ଏମକଳ କଥା କିଛୁଇ ଶୁଣିତେ ପାଇଲ ନା ।
ଆକାଶେ ମେଘେର ଉପର ହିତେ ଦେବଭାରା ଏ ନବ

ଦେଖିତେଛିଲେନ । ତୀହାରା ଭାବିଯାଛିଲେନ ମାଯେର
ଡାକେ ମାତୃଭକ୍ତ ଧ୍ରବେର ପ୍ରାଣ ଆକୁଳ ହଇଯା
ଉଠିବେ । କିନ୍ତୁ କହି କିଛୁଇ ତ ହଇଲ ନା ।

ଦେବତାରା ତଥନ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେନ । କିନ୍ତୁ
ତୀହାରା ତ ସହଜେ ଛାଡ଼ିବେନ ନା । ଆବାର ଏ
ଦେଖ ଧ୍ରବେର ସମ୍ମୁଖେ ଭୀଷଣ ଗର୍ଜନ କରିତେ
କରିତେ ମାୟାରୂପୀ ବ୍ୟାକ୍ର ଓ ସିଂହ ଆସିଯା
ଉପର୍ଦ୍ଵିତ । ସିଂହଟା ‘ହ’ କରିଯା ଧ୍ରବକେ ଥାଇତେ
ଚାଯ । ବ୍ୟାକ୍ରର ଜିହ୍ଵା ରୁଧିର ପାନେର ଜୟ
ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କରିତେଛେ । ଏକଟା ସାପ ଫଣ
ବିସ୍ତାର କରିଯା ଫୌସ୍ ଫୌସ୍ କରିତେଛେ ।
ଇହାଦେର ଭୀଷଣ ତର୍ଜନ ଗର୍ଜନେ ବନଭୂମି
ନିନାଦିତ । ଅନ୍ଧକାର ବନେର ଭିତର ଏମନ
ବିକଟ ବ୍ୟାପାର ଦେଖିଲେ କାହାର ନା ପ୍ରାଣେ ଭୟ
ହୁଯ ? ଏଇ ଅବସ୍ଥାଯ ଦୃଢ଼ଚିନ୍ତ ଘୋଗୀ ଭିନ୍ନ କେ ଜୟି
ହିତେ ପାରେ ? କୁନ୍ତ ଧ୍ରବ ହିମାଚଳେର ଶ୍ରାଵ
ଶ୍ଵରଭାବେ ଏକମନେ ହରିକେ ଡାକିତେଛିଲ, ସେ

ମଂଗାମ ।

ପ୍ରକାଶ

ଏକଟୁଓ ଭୀତ ହଇଲ ନା । ତାହାର ଯୋଗାସନ
ଏକଟୁଓ ନଡ଼ିଲ ନା, ଏବାର ଦେବତାରା ଖ୍ରବେର
କାହେ ହାର ମାନିଲେନ । ନିମେଷେ ମାଯାର ସୃଷ୍ଟି
କୋଥାଯ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହଇଲ ।

ଦେବତାରା ଖ୍ରବେର ସୌମ୍ୟମୁଣ୍ଡି ଦେଖିଯା
ବିଶ୍ଵିତ ହଇଯା ଭାବିଲେନ, ମାନବ ବଂଶେ ଇନି କେ ?
ତୀହାରା ଦେଖିଲେନ, ଭଞ୍ଜ ଶିଶୁର ଛୁଇ ନୟନେ ଜଳ
ଧାରା । ସେ ବନ୍ଧୁମି ଆଲୋକିତ କରିଯା ଏକମନେ
ନୟନ ମୁଦିଯା କରିଯୋଡ଼େ ହରିକେ ବଲିତେଛେ,—

“ଠାକୁର, ଏଥନ୍ତି ଆମାକେ ଦେଖା ଦିବେ ନା ?
ଆମି ଯେ ତୋମାକେ ନା ଦେଖିଯା ପ୍ରାଣେର ଭିତର
ଷୋର ବିଷାଦ ଅମୁଭବ କରିତେଛି । ଦେବ, ତୁମି
କୋଥାଯ ? ଆମି ସଂସାରେର କିଛୁଇ ଚାଇ ନା--
ପିତୃରାଜ୍ୟ ଅଥବା ପିତୃ-ଜ୍ଞୋଡ଼ ଚାଇ ନା, ଶୁଖ
ଚାଇ ନା, ସୌଭାଗ୍ୟ ଚାଇ ନା । ହେ ଗୋଲକବିହାରୀ
ହରି, ଆମି ଶୁଦ୍ଧ ତୋମାକେ ଚାଇ, ତୁମିଇ ଆମାର
ଆଶ୍ରଯ-ଶଳ ।”

ଶ୍ରୀହରି

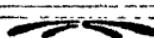
ବାଲକେର ଅଚଳା ଭକ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଯା
ଦେବତାରା ବିଶ୍ୱିତ ଓ ସ୍ତଞ୍ଜିତ ହିଲେନ । ତ୍ାହାରା
ସକଳେ ମିଲିଯା ଶ୍ରୀହରିର ଶରଣ ଲଇଲେନ ଏବଂ
ଶ୍ରବେର ଉତ୍କଟ ତପଶ୍ଚାର କଥା ବଲିଲେନ ।

ବିଶ୍ୱରୂପ ଭଗବାନ୍ ସବେଇ ଜାନେନ । ତିନି
ଏକଟୁ ହାସିଲେନ ଓ ଦେବଗଣକେ ଅଭୟ ଦିଯା
ବଲିଲେନ,—

“ତୋମରା ବୃଥା ଭୟ ପାଇୟାଛ । ଉତ୍ତାନପାଦ-
ତନୟ ଶ୍ରୀବ ଆମାକେଇ ଚାଯ । ସେ କାହାରେ ଶକ୍ତ
ନୟ । ସେ ସ୍ଵର୍ଗେର ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଅଥବା ଧରାର ରାଜତ
ଚାଯ ନା । ତୋମରା ସକଳେ ସେ ଯାହାର ସ୍ଥାନେ
ଚଲିଯା ଯାଓ, ଆମି ଏଥିନ ଆମାର ଭକ୍ତ ଶିଖୁକେ
ଦର୍ଶନ ଦ୍ବିବ ।

ଦେବତାରା ଶ୍ରୀହରିର ମୁଖେ ଅଭୟବାଣୀ ଶୁଣିଯା
ଆଖ୍ସତ ହିଲେନ ଓ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନେ ଦେବଲୋକେ
ଅନ୍ତାର କରିଲେନ ।

ଶ୍ରୀ

ବରଳାଭ ।

ତୋମାର ଚରଣ ବିନେ ଅଞ୍ଚ ନାହି ଚାଇ ।
ତୋମାର ଚରଣେ ପ୍ରଭୁ ଦେହ ମୋରେ ଠାକ୍ରିଃ ॥

ଶୈବ ।

ହତିଶ ମହନ୍ତ୍ର ବର୍ଷ ରାଜ୍ୟ କୈଲ ସ୍ଵର୍ଥେ ।
ତବେ ମାତ୍ରା ମହିତ ଚଲିଲ କ୍ରବଲୋକେ ॥
ଆପନାର ପାରିସଦ ବନ୍ଧୁଗଣ ଟୁଲ୍ଯା ।
ଉଚ୍ଚପଦେ କ୍ରବ ତବେ ରହିଲେନ ଗିଯା ।

କାଶୀରାମ ।

ବରଲାଭ ।

ଶ୍ରୀଗାନ୍ଧି ଭକ୍ତର ଅଧୀନ । ଭକ୍ତର କାତର
ପ୍ରାର୍ଥନାଯ ତିନି କୋନ କାଲେଇ ହିଂର ଥାକିତେ
ପାରେନ ନା । ଶ୍ରୀର ଅପୂର୍ବ ସଂସମ ଓ ଦୃଢ଼-
ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ଜାନିତେ ପାରିଯା ବୈକୁଞ୍ଚ-ପତି
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପୃଥିବୀତେ ଅବତରଣ କରିବାର ଜୟ
ଗରଡେର ପୃଷ୍ଠେ ଆରୋହଣ କରିଲେନ । ବିଶୁଦ୍ଧକେ
ପୀଠେ କରିଯା ଗରଡ ନକ୍ଷତ୍ରବେଗେ ମଧୁବନେର ଦିକେ
ଛୁଟିଯା ଆସିଲ । ସହସା ସେଥାନେ ବସନ୍ତେର
ଆବିର୍ଭାବ ହଇଲ । ଲତାଯ ଲତାଯ ପଲବ ଓ
କୁମ୍ଭ ବିକଳିତ ହଇଲ । ବିହଙ୍ଗମକୁଳେର କଳ
ଧରିନିତେ ସମଗ୍ର ବନଶଳୀ ମୁଖରିତ ହଇଯା ଉଠିଲ ।

କି ଦିବ୍ୟ ମଧୁର ମୂର୍ତ୍ତି ! ସେଇ ଗଭୀର
ଅ଱ଗେର ଘୋର ଅଞ୍ଚକାରେର ଆବରଗେର ଉପର
ଶ୍ରୀ ଦେଖିଲ ଜ୍ୟୋତସ୍ତାର ଆଲୋର ମତ ଶୁଦ୍ଧର

କିରଣମାଳା ଗାୟେ ମାଖିଆ କି ମନୋମୋହନ
ପୁରସ୍ତ ! ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍ ପଦ୍ମପଲାଶଲୋଚନ ହରି ଆଜ
ଭକ୍ତେର ନିକଟ ଦାଁଡ଼ାଇୟା ! ହଞ୍ଚେ ଶଷ୍ଠ, ଚତ୍ର,
ଗଦା ଓ ପଦ୍ମ—ପଦ୍ମେର ଗଙ୍କେ ଚାରିଦିକ୍ ଆମୋଦିତ,
ତୀହାର ପରିଧାନେ ପୀତ ବନ୍ଦ୍ର, ଗଲାଯ ବନ-ଫୁଲେର
ମାଳା, କର୍ଣ୍ଣେ ହୀରକ କୁଣ୍ଡଳ, ରାଙ୍ଗା ଚରଣେ ସୋନାର
ମୁପୂର !

ଭଗବାନ୍ ହରି ଶ୍ରବେର ସମୁଖେ ଆବିଭୃତ
ହଇୟା ବଲିଲେନ,—

“ବଂସ, ଆମି ତୋମାର ତପଶ୍ଚାଯ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ସନ୍ତ୍ରଷ୍ଟ ହଇୟାଛି । ତୁମି ବର ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।”

ଶ୍ରବେର କଠୋର ସାଧନା ଏତ ଦିନେ ସାର୍ଥକ
ହଇଲା । ଶ୍ରବ ଭୂରିଷ୍ଟ ହଇୟା ଶ୍ରଗାମ କରିଯା
ବଲିଲା,—

• “ଦେବ, ଆମି କୁନ୍ଦ ଶିଶୁ, ଲେଖା ପଡ଼ା
ଜାନି ନା । ଆମି କେମନ କରିଯା ତୋମାର ତ୍ଵବ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରତିବ ।

ଧ୍ରୁବର ବିଜୁଦର୍ଶନ ।

Engraved & Printed by K. V. Seye & Bros.

ଶ୍ରୀ କବି

କରିବ ? ସହି ଦୟା କରିଯା ବର ଦିବେ ତବେ
ଏହି ବର ଦାଉ, ଆମି ସେଣ ପ୍ରାଣ ଭରିଯା ତୋମାର
ନୁବ କରିତେ ପାରି ।”

ଦୟାମୟ ହରି ତାହାର ବାକ୍ୟେ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ ହଇଯା
ବେଦମୟ ଶଞ୍ଚ ଦ୍ଵାରା ଧ୍ରୁବେର କପୋଳ ଦେଶ ଶ୍ରଦ୍ଧ
କରିଲେନ । ସେଇ କ୍ଷଣେ ତାହାର ଦୈତ୍ୟୀ ବାକ୍ସକ୍ତି
ଉଦ୍‌ପନ୍ନ ହଇଲ । ଧ୍ରୁବ ତଥନ ଭକ୍ତି ସହକାରେ
ଭକ୍ତ-ବନ୍ଦସଳ ପ୍ରେମମୟ ହରିର ନୁବ କରିତେ
ଲାଗିଲ,—

୧

ପ୍ରବେଶ ଅନ୍ତରେ ସେଇ ଦେବ ନାରାୟଣ
କରେନ ଜାଗ୍ରତ ମମ ପ୍ରଶ୍ନପୁ ବଚନ
କର ପଦ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଦି ଆର ମମ ମନ
ତ୍ରିଯାଶକ୍ତି ଜାନଶକ୍ତି କରେନ ଧାରଣ,
ତୁମି ସେଇ ଦେବ ଦେବ ଜଗତର ପତି
ଭକ୍ତି ଭରେ ତବ ପଦେ କରିଛେ ପ୍ରଣତି ।

୨

ମାୟାକୃପ ନିଜ ଶକ୍ତି ବଲେ ଭଗବନ୍ !
ମହଦାଦି ସତ ବଞ୍ଚ କରିଯା ସ୍ଵଜନ,
ତାର ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ଶ୍ରିତି କରି' ସର୍ବବକ୍ଷଣ
ଏକ ତୁମି ସର୍ବ ବିଶ୍ୱ କରଇ ଧାରଣ ;
ଏକଇ ଅନଳ, ସଥା ବିଭିନ୍ନ ଇକ୍କନ
କରିଯା ଆଶ୍ରମ ହୟ ପ୍ରତିମ ଦର୍ଶନ,

ପ୍ରକାଶ

ତେମନିହ ଏକ ତୁମି ନିତ୍ୟ ସନାତନ
ନାନା ଭାବେ ନାନା ରୂପେ ଦେହ ଦରଶନ !

3

ତବ ଦକ୍ଷ ଜ୍ଞାନେ ବ୍ରକ୍ଷା କରେନ ଦର୍ଶନ
ଏ ବିଶ୍ୱବୁବନ, ସଥା ନିଜୋଧିତ ଜନ,
ଅତେବ ଓହେ ନାଥ ତୋମାର ଚରଣ
ମୁକ୍ତ ପୁରୁଷେରେ ହୟ ସତତ ଶରଣ ;
ସଜୀବ ସକଳେନ୍ଦ୍ରିୟ ଜ୍ଞାନେ ସେଇ ଜନ
ତବ କୃତ ଉପକାର କରରେ ସ୍ମରଣ
ଓହେ ଦୀନବଙ୍ଗୁ, ତୈବ ବିମଳ ଚରଣ
ପାରେ କି ଭୁଲିତେ କବୁ ସେଇ ଭକ୍ତ ଜନ ?

8

ନିଶ୍ଚଯ ବିମୁଖ-ଚିତ୍ ତୋମାର ମାୟାୟ,
ଜମ୍ବୁ ମୃତ୍ୟ ବିମୋଚନ କାରଣ ତୋମାୟ,
ଅନିତ୍ୟ ସଂସାରେ ବନ୍ଦ ସେଇ ଜନଗଣ,
କାମାଦି ଭୋଗେର ତରେ କରରେ ଅର୍ଚନ ;

ପ୍ରକାଶ
ନିମ୍ନ

ତୁମି କଳାତରମୁଲେ କରିଯା ନିବାସ
ଶବ୍ଦତୁଳ୍ୟ ଦେହ-ଲଭ୍ୟ ସୁଧେ ଅଭିଲାଷ
ସେ ସୁଧେର ପରିଣାମ ନିରଯେ ଗମନ
କରଯେ କାମନା ତାଇ ମୃଢ଼ ଜନଗଣ ।

୫

ଅନ୍ତରେ କରିଲେ ଧ୍ୟାନ ତୋମାର ଚରଣ
କିମ୍ବା ଭକ୍ତ ଜନ କଥା କରିଯା ଶ୍ରବଣ,
ସେ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରେ ନରଗଣ,
ବ୍ରଙ୍ଗ ଦରଶନେଓ ତା' ନା ପାଇ କଥନ ।
ଅନ୍ତକେର ଅସି ସ୍ଵର୍ଗ କରିଲେ କର୍ତ୍ତନ
ଦେବଗଣେରେଓ ସବେ ହିବେ ପତନ,
କି ଲାଭ ସେ ଦେବଲୋକେ କରିଯା ଗମନ ?
ତବ ପାଦପଦ୍ମେ ମଞ୍ଚ ଝାହେ ଯେନ ଘନ ।

୬

ସୁବିମଲଚିତ ସତ ମହାଜନଗଣ
ତୋମାର ଚରଣେ ଭକ୍ତି କରେ ସର୍ବକୃଷ୍ଣ,

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ତାହାଦେର ସଙ୍ଗଲାଭ କରି' ନାରାୟଣ !
 ତବ ଗୁଣ କଥାମୃତ ପାନେ ମନ୍ତ୍ର ମନ,
 ଅନାୟାସେ ହ'ବ ପାର ଅତି ସ୍ଵତ୍ତୁଷ୍ଟର
 ବିପଦ-ସଙ୍କୁଳ ଘୋର ସଂସାର ସାଗର ।

୭

ଓହେ ପଦ୍ମନାଭ, ତବ କମଳ-ଚରଣ-
 ସ୍ତରଙ୍ଗଜୀବୀଦେର ମନ କରେ ଆକର୍ଷଣ,
 ଯାହାଦେର ଭାଗ୍ୟବଶେ ହୟ ସଂସଟନ
 ସେଇ ସାଧୁସଙ୍ଗ, ତାରା ନା କରେ ଶ୍ଵରଣ
 ଅତି ପ୍ରିୟ ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟ-ଦେହ ନାରାୟଣ !
 ଆର ତୃତୀ ଅମୁବତ୍ତୀ ଭୋଗଶୁଦ୍ଧ ଧନ
 ଦାରା-ଶୁତ ଗୃହ ବିଷ ପ୍ରିୟ ବଞ୍ଚୁଗଣ ।

୮

ବେ ବିରାଟ ଶୁଣି ତବ ବ୍ୟାପ୍ତ ତ୍ରିଭୂବନ,
 ପଣ୍ଡ ପଞ୍ଚକୀ ସରୀଶୁପ ଆଦି ଜୀବଗଣ

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ଦେବତା ଗଞ୍ଜର୍ବ ଦୈତ୍ୟ ନରନାରୀଗଣ
ପର୍ବତ କନ୍ଦର ଆଦି କରଯେ ଧାରଣ,
ମହାଦାଦି ନାମ ବସ୍ତୁ ଯାହାର କାରଣ,
ସଦସ୍ୟ ଏହି ଛୁଇ ସା'ର ବିଶେଷଣ,
କେବଳ ବିଦିତ ଆଛି ତବ ସେଇଙ୍କପ,
କି ଜାନିବ ବାକ୍ୟାତୀତ ଈଶ୍ଵର ସ୍ଵରୂପ ।

୯

କଳାନ୍ତେ ଅନୁଷ୍ଠାନାଗେ କରିଯା ସହାୟ
ଯୋଗନିକ୍ରୀ ସାନ ଯିନି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଶ୍ୟାୟ
ଆପନାର ପ୍ରତି ମାତ୍ର କରିଯା ଦଶ'ନ
ନିଖିଲ ଜଗନ୍ତ କରି ଜଠରେ ଧାରଣ
ସ୍ଥାର ନାଭିକମଳେତେ ଆବିଭୂତ ହନ
ଅତି ତେଜଃପୂଞ୍ଜ ବ୍ରଙ୍ଗା ଶୃଙ୍ଗ କାରଣ,
ପରମ ପୁରୁଷ ସେଇ ଚରଣ-କମଳ
ବନ୍ଦନ କରିଯା କରି ଜନମ ସଫଳ ।

ତୋମାତେ ସ୍ଵପ୍ନାଦି ଭାବ ହୟ ଦୃଶ୍ୟମାନ,
 ତବୁ ପ୍ରଭୋ, ତୁମି, ଜୀବ କତ ବ୍ୟବଧାନ,
 ତୁମି ନିତ୍ୟମୁକ୍ତ, ଜୀବ ବନ୍ଦ ଚିରଦିନ,
 ତୁମି ପରିଶ୍ରଦ୍ଧ, ଜୀବ ନିତାନ୍ତ ମଲିନ,
 ତୁମିହେ ସର୍ବଜତ, ଜୀବ ଅଞ୍ଜଳ ଅତିଶ୍ୟ,
 ତୁମି ପରମାଜ୍ଞା, ଜୀବ ଜଡ଼ଭାବମୟ,
 ତୁମିହେ କୁଟୁମ୍ବ ସର୍ବ ବିକାର ରହିତ
 ନାମା କ୍ଲପ-ଧର, ଜୀବ ସତତ ବିକୃତ,
 ତୁମି ଆଦିପୁରୁଷ ହେ, ଜୀବ ଆଦିମାନ,
 ସତ୍ତ୍ୱଦ୍ୟର୍ଯ୍ୟହୀନ ଜୀବ, ତୁମି ଭଗବାନ,
 ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗ, ରଜ, ତମ ତ୍ରିଣୁଣ ଅତୀତ,
 ଜୀବ ସନା ସେଇ ଶୁଣାତ୍ମୟର ଆଶ୍ରିତ,
 ଅଥିତ ଚିଂଶୁକ୍ରି ବଲେ ଭଗବନ,
 ବୁଦ୍ଧିର ଅବସ୍ଥା ସନା କରିଛ ଦଶମ,

ତୁମେ ଜଗନ୍ନ ସବ କରିଛ ପାଲନ
ଯଜ୍ଞ ଅଧିଷ୍ଠାତା ବିଶ୍ୱରୂପେ ନାରାୟଣ ।

୧୧

ଯାହା ହ'ତେ ଉତ୍ସାବିତ ହୟ ନିରସ୍ତର
ସକଳ ବିଦ୍ୱାନ୍ତି, ଯା'ର ଗତି ପରମ୍ପରା
ବିରକ୍ତ, ଯାଦେର ଶକ୍ତି ବିଵିଧ ପ୍ରକାର,
ତିନିଇ ଅନାଦି ପରବ୍ରାନ୍ତ ଅବିକାର,
ପରମ ଆନନ୍ଦମୟ ଅଥଣ୍ଡ ଅପାବ,
ଯିନି କରେଛେ ଏହି ବିଶ୍ୱେର ସ୍ତର
ଲଇଲାମ ଆଜି ଆମି ତୀହାର ଶରଣ ।

୧୨

ପରମ ଆନନ୍ଦ ରୂପ ତୁମି ଭଗବନ୍,
ଯାହାରା ନିଷ୍କାମ ଭାବେ କରଯେ ଭଜନ,
ତାହାଦେର କାହେ ତବ ଚରଣ କମଳ
ରାଜ୍ୟାଦି ହିତେ ପରମାର୍ଥ ସୁବିମଳ ;
ପ୍ରତ୍ଯେ ଦୀନବକ୍ଷୁ ତବ କରୁଣା ଅପାର,

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ନିଜଶ୍ରୀଗେ ଅଜ୍ଞ ଜନେ ଭବେ କର ପାର,
ଅଜ୍ଞ ବଦ୍ଦେ ଧେମୁ ସଥା କରଯେ ପାଲନ,
ବୁକାଦି ହଇତେ ରଙ୍ଗା କରେ ସର୍ବବନ୍ଧଗ ।
ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀହରି ଖ୍ରବେର ସ୍ତବେ ପ୍ରୀତ ହଇଯା

ବଲିଲେନ,—

“ବଦ୍ଦ, ଆମି ତୋମାର ହଦୟେର ଅଭିପ୍ରାୟ
ବୁଝିତେ ପାରିଯାଛି । ତୋମାର କାମନା ଫଳପ୍ରଦ
ହେଉଯା କଟିନ ହଇଲେଓ ଆମି ତାହା ସିଦ୍ଧ
କରିଲାମ । ତୋମାର ଜୀବନ ମନ୍ଦଲୟୁକୁ ହଟକ ।
ତୋମାକେ ଯେ ସମୂଳତ ପଦ ପ୍ରଦାନ କରିତେଛି,
ତାହା କଥନଇ ଅଷ୍ଟ ହଇବେ ନା । ତୁମି ଆମାର
ଅମୁଗ୍ରହେ ସକ୍ତି ଏହ ଓ ତାରାର ପ୍ରଧାନ ଏବଂ
ସଂସାରେ ସାବତୀଯ ଜୀବ ଜନ୍ମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହଇବେ ।
ସମ୍ପର୍କ ମଣ୍ଡଲେର ଉପରେ ଆମି ତୋମାର ସ୍ଥାନ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିଲାମ । ତୋମାର ପୁଣ୍ୟଶୀଳା ଜନନୀତି
ଶୁନୀତିଓ ସେଇ ସ୍ଥାନେ ନକ୍ଷତ୍ର ହଇଯା ତୋମାର

ପ୍ରତିବନ୍ଦି

সহିତ ବାସ କରିବେନ । ତୁମି ଆମାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଭକ୍ତ, ତୋମାର ପୂଣ୍ୟ ନାମାନୁସାରେ ମେହି ଶାନ୍ତ
ପ୍ରତିବଲୋକ ନାମେ ପରିଚିତ ହିବେ !
ଶ୍ରୀ, ସମ୍ପ୍ରତି ତୋମାର ପିତା ତୋମାକେ ପୃଥିବୀ
ଦାନ କରିଯା ବନେ ଗମନ କରିବେନ, ତୁମି ସାବଧାନ
ହିଁଯା ଛତ୍ରିଶ ହାଜାର ବୃଦ୍ଧର ମେହି ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷଣ
କରିବେ ।” ଏହି ବଲିଯା ଦୟାମୟ ହରି ଅନୁହିତ
ହିଲେନ ।

ଶ୍ରୀ ମନେର ଆନନ୍ଦେ ରାଜବାଡୀତେ ଫିରିଯା
ଗେଲ ।

ଶେଷ ।

ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷାଯ ବାଲକେର ବନ-ଗମନେର ବିଷୟ
ଶୁଣିଯା ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ କିଛୁତେଇ ସାନ୍ତୁନା ଲାଭ
କରିତେ ନା ପାରିଯା ପ୍ରାଣେର ଭିତର ଗଭୀର
ଆସ୍ତମାନି ଅନୁଭବ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।
ଅଧର୍ମକେ ଆଶ୍ରୟ କରିଲେ ଏକ ଦିନ ଯେ ନିଜ
ପାପାୟୁଷ୍ଟାନେର କଥା ମନେ କରିଯା ବିଜ୍ଞ ମାନବେର
ହଦୟ କ୍ରତ୍ଵିକ୍ଷତ ହିବେ ଇହା ସ୍ଵାଭାବିକ ।
ଆଜ ଦୁର୍ବଲ ଚିତ୍ତ ଦ୍ରୈଣ ରାଜାରେ ସେଇ ଅବସ୍ଥା
ହଇଲ । ରାଜା ଶୋକେ ଓ ଅନୁତାପେ ତ୍ରିଯମାନ
ହଇଯା ମନେ ମଛନ ବଲିଲେନ,—

“ଆହୋ, ଆମି ଦ୍ଵୀର ବଶୀଭୂତ ହଇଯା କି
କୁକର୍ମହି ନା କରିଯାଛି । ଆମାର ପ୍ରିୟ ପୁରୁଷ
ମ୍ରେହ ବଶତଃ ଆମାର କୋଳେ ଉଠିତେ ଚାହିଯାଇଲୁ
କିନ୍ତୁ କୁରୁଚିର ଭରେ ଆମି ତାହାକେ ଆଦର

ଶ୍ରୀମଦ୍

କରି ନାହିଁ । ଏଥିଲେ କୋଥାଯା ? ମେଇ
ଶୁଦ୍ଧ ବାଲକ ବ୍ୟାଆଦି ହିଂସା ଅନ୍ତର କବଳ
ହିତେ ରଙ୍ଗା ପାଇୟାଛେ କି ? ”

ଶ୍ରୀ ଓ ଶ୍ରୀ-ଜନନୀର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ କଥା
ଭାବିତେ ଭାବିତେ ରାଜା ପାଗଲେର ମତ
ହିଲେନ ।

ଏମନ ସମୟ ଏକ ଦିନ ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ
ସଂବାଦ ପାଇଲେନ ସେ, ଶ୍ରୀ ଦେଶେ ଫିରିଯା
ଆସିଥିଲେହେ । ପ୍ରଥମେ ରାଜା ଏ ଅସନ୍ତ୍ଵ କଥା
ବିଶ୍ୱାସ କରିଲେନ ନା । ଅବଶେଷେ ବିଶ୍ୱସ ଦୂତ
ମୁଖେ ସଥିନ ଏହି କଥା ଶୁଣିଲେନ ତଥିଲେ
ଆନନ୍ଦିତ ହଇୟା ସଂବାଦ-ଦାତାକେ, ସହମୂଲ୍ୟ ହାର
ପୁରୁଷାର ଦିଲେନ । ଶ୍ରୀକେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବାର
ଜଣ୍ଠ ରାଜବାଡୀତେ ହଲମୂଳ ପଡ଼ିଯା ଗେଲ ।

ଶୋନାର ରଥେ ଚଢ଼ିଯା ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ
ଶ୍ରୀ ମର୍ମନେ ଚଲିଲେନ । ରାଜକୁମାର ଶ୍ରୀକେ

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

ଦେଖିତେ ଶତ ସହଶ୍ର ଲୋକ ରାଜାର ଅନୁଗମନ
କରିଲେନ ।

ଶ୍ରୀବେର ମଙ୍ଗଲେର ଜୟ ହୋମାନଳ ପ୍ରଜ୍ଞଲିତ
ହଇଲ ଏବଂ ଆକ୍ଷାଣେରା ବେଦ-ପାଠ-ନିରାତ
ହଇଲେନ । ଚାରିଦିକେ ଶଥ, ଦୁନ୍ତୁଭି ଓ ବେଣୁର
ମଙ୍ଗଳଧର୍ମନି ଶ୍ରଦ୍ଧା ହଇତେ ଲାଗିଲ । ଆନନ୍ଦ
କୋଳାହଲେର ଭିତର ରାଜା ପୁତ୍ର ସନ୍ଦର୍ଶନେ
ଚଲିଯାଛେ । ଶୁନୀତି, ଶୁରୁଚି ଓ ଉତ୍ତମ ରତ୍ନ-
ଖଚିତ ଶିବିକାରୋହଣେ ରାଜାର ସଙ୍ଗେ ଚଲିଲେନ ।

କିଛୁ ଦୂର ଅଗସର ହଇଯା ରାଜା ଦେଖିଲେନ
ସେ, ଶ୍ରୀ ନଗରେର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଉପବନେ ଆସିଯା
ପୌଛିଯାଛେ । ଶ୍ରୀହ-ବିହଳ ରାଜା ଶଶବ୍ୟକ୍ଷେ ରଥ
ହଇତେ ନାମିଯା ଶ୍ରୀବେର ନିକଟ ଛୁଟିଯା ଗେଲେନ
ଏବଂ ବାହୁଦାରୀ ତାହାକେ ଦୃଢ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଲେନ ।
ଆଜ ଉତ୍ତାନପାଦେର ସମସ୍ତ ବନ୍ଦନ ଛୁଟିଯା ଗେଲ,
ବାରାଯଶେର ଚରଣ-ସ୍ପର୍ଶ ଜୟ ସର୍ବବିଧ ପାଗମୁକ୍ତ

ପ୍ରବୃତ୍ତି

ପୁଞ୍ଜକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଯା ତାହାର ଜୀବନ ଧର୍ମ
ହିଲ । ତିନି ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ଆଉହାରା ହଇଯା
ପୁନଃ ପୁନଃ ଖ୍ରବେର ମନ୍ତ୍ରକ ଆସ୍ରାଣ କରିତେ
ଲାଗିଲେନ । ତାହାର ବିଶାଳ ଚକ୍ର ହିତେ ଦର୍
ଦର୍ କରିଯା ଜଳ ପଡ଼ିତେ ଲାଗିଲ । ଖ୍ରବ ପ୍ରଥମେ
ପିତୃଚରଣ ବନ୍ଦନା କରିଯା ମାତୃଦୂସରକେ ଅଗାମ
କରିଲ । ବିମାତା ଶୁରୁଚି ସମ୍ମେହେ ଖ୍ରବକେ
କୋଳେ ଭୁଲିଯା ଲାଇଯା ‘ଦୀର୍ଘ-ଜୀବୀ ହୁ’ ବଲିଯା
ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଲେନ । ଧର୍ମପଥେ ବିଚରଣ କରିଲେ
ତୋମରା ଦେଖିବେ ସେ, ସାହାର ପ୍ରତି ପରମ ପୁରୁଷ
ଭଗବାନ୍ ପ୍ରସନ୍ନ ହନ, ସର୍ବଜୀବ ହିଂସାଦ୍ଵେଷ ଭୁଲିଯା
ଆପନା ଆପନି ତାହାର ନିକଟ ଅବନତ ହୁଁ ।

ଉତ୍ତମ ଓ ଖ୍ରବ ଛୁଇ ଭାଇ ପରମ୍ପରକେ
ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଲ ।

ଏ ଦେଖ ଖ୍ରବ-ଜନନୀ ଶୁନୀତି ପ୍ରିୟତମ
ପୁଞ୍ଜର ଦିକେ ଏକ ଦୂରେ ଚାହିଯା ଆହେନ ।

ଶ୍ରୀ କବି

ତିନି ହାରାନିଧିକେ ବୁକେର ଭିତର ଚଡ଼ାଇୟା
ସର୍ବ ଛଂଖ ଭୁଲିଲେନ, ତାହାର ପ୍ରାଣ ଅପୂର୍ବ
ମ୍ରେହରସେ ସିଙ୍କିତ ହଇଲ ।

ଉପଶ୍ରିତ ଜନଗଣ ଶ୍ରୀ-ଜନନୀକେ ସମ୍ବୋଧନ
କରିଯା ବଲିତେ ଲାଗିଲ,—

“ରାଜ୍ଞି, ଆପନାର ତପଶ୍ଚା ଓ ଭାଗ୍ୟବଳେ
ନିରଦେଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶେ ଫିରିଯା ଆସିଯାଇଛେ ।
ଇନିଇ ପୃଥିବୀ ପାଲକ ରାଜା ହିବେନ ।”

କତ ଲୋକେ ଏହି ରୂପ କତ କଥା ବଲିତେ
ଲାଗିଲ ।

ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ-ଶ୍ରୀ ଓ ଉତ୍ତମକେ ହାତୀର
ପାଠେ ଚଡ଼ାଇୟା ଆନନ୍ଦ-ମନେ ରାଜଧାନୀତେ ଫିରିଯା
ଆସିଲେନ । ରାଜ୍ୟେର ସତ ଲୋକ ସ୍ଵତିବାଦ
କରିତେ କରିତେ ରାଜପରିବାରେର ଅନୁଗରନ
କରିଲ ।

ଏଦିକେ ରାଜପୁତ୍ର ଶ୍ରୀକେ ରାଜୋଚିତ୍

ପ୍ରବୃତ୍ତି

ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବାର ଜୟ ନଗରୀତେ ବିରାଟ
ଆଯୋଜନ ହିତେ ଲାଗିଲ । ପ୍ରତିଗୃହେର
ଦ୍ୱାରଦେଶ ମକର-ମୁଖ-ତୋରଣେ ସୁସଜ୍ଜିତ ହିଲ ।
ସାରି ସାରି କଦଳୀ-ସ୍ତଞ୍ଚ, କୁଦ୍ର କୁଦ୍ର ସୁପାରି
ବୁଢ଼, ଆତ୍ମ-ପଲ୍ଲବ, ରେଶମେର ଜୟ-ପତାକା
ଚାରି ଦିକେ ଶୋଭା ପାଇତେ ଲାଗିଲ । ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ
ମଙ୍ଗଳ କଳସୋପରି ଅସଂଖ୍ୟ ଦୀପ ପ୍ରଜ୍ଵଳିତ
ହିଲ । ରାଜପଥ, ପ୍ରାସାଦେର ଉପରିଷ୍ଠ ଗୃହ
ସକଳ ଚନ୍ଦନ ଜଳେ ଅଭିଧିକ୍ରିୟ ହିଲ । ଅପୂର୍ବ
ସୌନ୍ଦର୍ୟ-ମଣ୍ଡିତ ତୋରଣେର ତିତର ଦିଯା ଝବେର
ରଥ ନଗରେ ପ୍ରବେଶ କରିଲ । ରାଜପଥେର ଉତ୍ତର
ଦିକ୍ ହିତେ ପୂରନାରୀଗଣ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଯା
ଶେଷ ସର୍ବପ, ଆତପ ତଣ୍ଣଳ, ଦଧି, ଦୁର୍ବା, ଜଳ
ଓ ଫୁଲ ଝବେର ମନ୍ତ୍ରକୋପରି ଛିଟାଇଯା ଦିତେ
ଲାଗିଲେନ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରଜାପୁତ୍ରଙ୍କ ମୁଖେ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧିନୀତେ

**ଶ୍ରୀ
କବି**

ଶୁଣିତେ ରାଜପୁରୀତେ ଆସିଯା ଉପଶିତ ହଇଲ ।
ସେଇ ହଇତେ ଶ୍ରୀ ରାଜପୁରୀତେ ଶୁଖେ ବାସ କରିତେ
ଲାଗିଲ ।

ରାଜର୍ଷି ଉତ୍ତାନପାଦ କ୍ରମେ ଶ୍ରୀବେର ଅଲୋକିକ
ପ୍ରଭାବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିଯା ବିମୁଦ୍ଧ ହଇଲେନ ଏବଂ
ଶୁଭ ଦିନେ ମହାସମାରୋହେ ଶ୍ରୀକେ ରାଜପଦେ
ଅଭିଷିକ୍ତ କରିଲେନ । ରାଜସିଂହାସନେ ଉପବିଷ୍ଟ
ଶ୍ରୀକେ ଦର୍ଶନ କରିଯା ପ୍ରଜାକୁଳ ନିଜ ନିଜ
ଜୀବନ ଧନ୍ତ ବଲିଯା ମନେ କରିଲ ।

ଶୁଭ ରାଜା ଉତ୍ତାନପାଦ ଆପନାର ଜରା
ଉପଶିତ ଦେଖିଯା ପାରଲୋକିକ ମଙ୍ଗଲେର ଜୟ
ବାନପ୍ରଶ୍ନ ଅବଲମ୍ବନ କରିଲେନ ।

* * * * *

* * * * *

ଏଇଥାନେଇ ଶ୍ରୀ-କଥା ଶେବ ହଇଲ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
କାଳ ପ୍ରାପନାମ କରିଯା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଲୋକେ ଚାଲିଯା

ଶ୍ରୀ କବିତା

ଗେଲ । ଶ୍ରୀ ଆଜିଓ ନକ୍ଷତ୍ର ହଇଯା ଜନନୀ
ଶୁନୀତିର ସହିତ ତଥାୟ ଆଛେ । ସମ୍ପଦି ମଣିଲେର
ଉତ୍ତର ଦିକେ ଯେ ଉଚ୍ଛଳ ତାରକା ଦେଖିତେ ପାଓ
ଉହାରଇ ନାମ ଶ୍ରୀ । ଆକାଶେର ଅନେକ ନକ୍ଷତ୍ରଙ୍କ
ବ୍ୟୋମପଥେ ସୁରିଯା ସୁରିଯା ବେଡ଼ାୟ । କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ
ନକ୍ଷତ୍ର ଅନୁକ୍ରମ ହିତେ ଏକ ହାନେଇ ଆଛେ,
ମେ ଅନ୍ୟ ନକ୍ଷତ୍ରେର ମତ ନଡ଼େ ନା । ଏହି କାରଣେଇ
ଦିଗ୍ଦର୍ଶନ ସମ୍ଭାବନାରେ ପୂର୍ବେ ନାବିକଦେର
ନିକଟ ଶ୍ରୀ ନକ୍ଷତ୍ରେର ବଡ଼ ଆଦର ଛିଲ । ତଥାନ
ଅଞ୍ଚକାର ରଜନୀତିତେ ଶ୍ରୀ ନକ୍ଷତ୍ରକେ ଲଙ୍ଘ କରିଯା
ନାବିକେରା ଅକୁଳ ସାଗର ପାର ହିତ ।

* * # * *

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ

ପରିଶିଷ୍ଟ ।

ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ।

ଶ୍ରୀ କଥା ଶେଷ ହିଲ । ଏହି କ୍ଷଣ ଶ୍ରୀ-
ଚରିତ୍ର ଓ ତତ୍ତ୍ଵର ବୈଚିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଂଜ୍ଞେପେ ଦୁଇ
ଏକଟି କଥା ବଲିବ । ଶ୍ରୀ ଶାନ୍ତିକାରେର ଅପୂର୍ବ
ମୃଦ୍ଦି । ଶ୍ରୀ-ମାହାତ୍ମ୍ୟ ପୁରାଣକାରଦେର ତୁଳିକା
ସଂସ୍ପର୍ଶେ କୋଥାଯ କିନ୍ନପ ପ୍ରକଟିତ ହଇଯାଛେ
ତାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବୁଝିତେ ହିଲେ ପାଠକଙ୍କେ
ଶ୍ରୀର ଦୃଢ଼ ନିର୍ଣ୍ଣା ଓ ସାରଲୋର ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ
ରାଖିତେ ହିବେ । ଶ୍ରୀର ବିଶେଷ ଏହି ସେ,
ତାହାର ଅନାବିଲ ଚରିତ୍ରେ ମାନ୍ୟ-ହଦ୍ୟେର ଲକ୍ଷ୍ୟ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଖୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାଯ ଏବଂ ସଥାଯଥ ଭାବେ ଫୁଟିଆ
ଉଠିଆଛିଲ । ଶ୍ରୀ କୁନ୍ତି ବାଲକ ହିଲେଓ ତାହାର
ହଦ୍ୟ ଓ ମନ ସତତ ସଂସତ ଓ କର୍ତ୍ତ୍ବ-ବୁଦ୍ଧି-ଚାଲିତ ।

କୁଞ୍ଜ ଶିଖର ଛଯା ମାସେର କଠୋର ତପଶ୍ଚା, ଶାରୀ-
ରିକ ଓ ମାନସିକ କଷ୍ଟ-ସହିକୁଣ୍ଡା, ସର୍ବାପେକ୍ଷା
ସୌର ଅରଣ୍ୟାନୀର ଭିତର ପ୍ରଲୋଭନ ପ୍ରଭୃତିର
ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ, ସହିତ ବଂସର ପର ଆଜିଓ ଦେଇ
ବିଷୟଙ୍ଗଳି ଭାବିତେ ଗେଲେ କ୍ଷମିତ ଓ ବିଶ୍ଵିତ
ହିତେ ହୁଏ । ଆର ଏକଟି କଥା ଏହି ଶ୍ରୀବ ସେ
ଦୀର୍ଘ କାଳବ୍ୟାପୀ କଠୋର ବ୍ରତ ପାଲନ କରିଯାଇଲ,
ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିତେ ତାହାର ଦୁଇ ଅଂଶ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।
ବ୍ରାହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ନିୟମିତାହାର ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା ଦେହଶ୍ଵର
ଓ ଦେବଭକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପଦ୍ମପଲାଶ-ଲୋଚନ ଶ୍ରୀହରିର
ସାକ୍ଷାଂଳାଭ । ଶ୍ରୀବେର ଜୀବନେ ଦୁଇଟି ସ୍ଫଟନା
ବିଶେଷଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ, ଏହି ସ୍ଫଟନାଯ ଶ୍ରୀବେର
ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି-ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକୃତି ପରିଷ୍କ୍ରୂଟ ହିୟାଇଲ ।
ପିତାର ଅନାଦର ଓ ଦେବର୍ଧି ନାରଦେର ନିକଟ ବ୍ରଜ
ମୁନ୍ଦ୍ର ଲାଭ ଏହି ଦୁଇଟି ସ୍ଫଟନା ଶ୍ରୀବେର ଧର୍ମ ଜୀବନକେ
ସିଦ୍ଧିର ପଥେ ଅଗ୍ରସର କରିଯା ଦିଯାଇଲ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଠା

ରାଜা ଉତ୍ତାନପାଦେର ଦୁଇ ବିବାହ ବ୍ୟାପାର କେହ
କେହ ନୈତିକ ଜୀବନେର ସହିତ ଭୋଗ ବିଲାସେର
ଭୀଷଣ ସଂଘାମ କ୍ଳାପେ ବୁଝାଇତେ ଚେଷ୍ଟା କରିଯାଛେ ।
ତୀହାରା ବଲେନ ଆପାତମଧୁର ଶୁରୁଚି ବା ଭୋଗ
ବିଲାସେର ଦିକେ ମାନବେର ମନ ଆକୃଷଣ ହୟ,
ଶୁନୀତି ବା ଧର୍ମେର ଦିକେ ତଥନ ତୀହାର ଅନାଦର
ଓ ଉପେକ୍ଷାର ଭାବ ଲଙ୍ଘିତ ହୟ । ଉତ୍ତାନପାଦ
ରାଜା ମନ-ପ୍ରାଣ ସମର୍ପଣ କରିଯା ଶୁରୁଚିକେ ଆପନ
କରିଯା ଲଇଲେନ । ଶୁନୀତି ବା ଧର୍ମେର ସାହିକ
ପ୍ରଭାବ ତଥନ ତୀହାର ହାଦୟ ଅଧିକାର କରିତେ
ପାରିଲ ନା । ଧର୍ମ ଓ ଅଧିକ୍ରମୀଙ୍କ
ସହିତ ସୁଂଗ୍ରାମ ଓ ତାହାର ହଳେ
ସତ୍ୟପ୍ରତିଷ୍ଠା ଇହାଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନୀରେ
ବୁଲ । ଧର୍ମେର ଉତ୍ସଳ ଆଲୋକେ
ଅଧର୍ମେର ନାଶ ହୟ, ଧର୍ମବେର ସହିତ ଅଧିକ ଶ୍ଵା
ଅନିତ୍ୟର ସେ ଅହରହ ମୁକ୍ତ ଚଲିଭେହେ ଇହାଇ

ଶ୍ରୀ
ଶତ

ଦେଖାଇବାର ଜୟ ଆମାଦେର ଆର୍ଯ୍ୟ ଋଷିଗଣ ଶ୍ରୀ,
ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଓ ଆରାଧ ଶତ ଶତ ଶାନ୍ତ ଓ ସତ୍ୟ-
ପ୍ରତିଷ୍ଠ ବୀରବାଲକେର ପୁଣ୍ୟ କାହିନୀ ଲିଖିଯା
ଗିଯାଇଛେ । ଅପର ପକ୍ଷେ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ କାଳଙ୍କାରୀ
ଶ୍ରୀକେ ମହାଜ୍ଞାତିକଙ୍କପେ ବୈଜ୍ଞାନିକଗଣେର
ପରିକଳ୍ପନା ଶ୍ରୀ ବା ନିତ୍ୟେର ପ୍ରତି ତ୍ବାଦେର
ଭକ୍ତି-ମିଶ୍ରିତ ଶ୍ରଦ୍ଧାର କଥା ପ୍ରକାଶ କରିତେଛେ ।
କାହାରାଓ ମତେ ପ୍ରାଗେତିହାସିକ ଯୁଗେ
ଶ୍ରୀ ନାମେ କୋନାଓ ବିଦ୍ୟାତ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ
ପ୍ରଥମେ ଆକାଶ ପଥେ ଶ୍ରୀ ନକ୍ଷତ୍ରେର ଆବିକ୍ଷାର
କରେନ । ସେଇ ହିତେହି ସନ୍ତ୍ଵତଃ ଆବିକ୍ଷତ୍ତାର
ନାମେ ଶ୍ରୀ ନକ୍ଷତ୍ରେର ନାମକରଣ ହିଯାଇଛେ । କଲ୍ପନାର
ସାହାଯ୍ୟେ ଏହି ଦେବ ଚରିତ୍ରେର ଆର ଅଧିକ
ବିଲ୍ଲେଷଣ କରା ମୁମ୍ଭତ ନୟ ମନେ କରିଯା ଏହି
ପ୍ରାଣେ ଏହି ପ୍ରସନ୍ନ ଶେଷ କରିଲାମ ।

ଶ୍ରୀ
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ମଧୁବନେ

ଶ୍ରୀ

କର୍ତ୍ତକ

ଶ୍ରୀହରିହର ସ୍ତର ।

୧ ।

ଯୋହସ୍ତଃ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ମମ ବାଚମିମାଂ ପ୍ରମୁଖାଂ
ସଂଜୀବନ୍ତତ୍ୟଥିଲ ଶକ୍ତିଧରଃ ସ୍ଵଧାରୀ ।
ଅଞ୍ଚାଂଚ ହୃଦୟରଗ ପ୍ରବନ୍ଧଗାନୀନ
ଆଗାମିମୋ ଭଗବତେ ପୁରୁଷାର ତୁଭ୍ୟଃ ।

୨ ।

ଏକଭାବେ ଭଗବନ୍ନିମାତ୍ରଶକ୍ତ୍ୟା
ମାର୍ଯ୍ୟାଧ୍ୟୋକଣ୍ଠଗରୀ ମହାପ୍ରଶେଷଃ ।
ଶୃଷ୍ଟିହରିବିଷ୍ଟ ପୁରୁଷ-ସ୍ତର ସଦ୍ଗୁଣେସୁ
ନାନେବ ଦାର୍ଢିଶୁ ବିଭାବଶୁ ବହିଭାସି ॥

୩ ।

ସହଭାରୀ ବୟୁନମେଦମଚଷ୍ଟ ବିଶ୍ଵଃ
ଶୁଣ ପ୍ରେସୁନ ଈବ ନାଥ ତବେ ପ୍ରପରଃ ।
ତତ୍ତ୍ଵାପରଗ୍ୟ ଶରଗଃ ତବ ପାଦମୂଳଃ
ବିଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟତେ କୃତବିଦା କଥମାର୍ଜିବନ୍ଦୋ ॥

୪ ।

ନୂନଂ ବିମୁଣ୍ଡ ସତରଞ୍ଜବ ମାରରା
ତେ ସେ ହାଂ ଭବାପାର ବିଶୋକଣମଞ୍ଚହେତୋଃ ।
ଅର୍ଚଷି କଲ୍ପକତଙ୍କଂ କୁଳପୋପ ତୋଗ୍ୟମିଛନ୍ତି
ସଂଶ୍ଲପ୍ତର୍ଜଂ ନରକେହପି ନୃଗାଂ ॥

୫ ।

ଯାନିବୁ ଭିତ୍ତମୁହୂର୍ତ୍ତତାଂ ତଥ ପାଦପତ୍ର
ଧ୍ୟାନାନ୍ତବଜ୍ଞନ କଥା ଶ୍ରବଣେନ ବା ଶ୍ରାଦ୍ଧାଂ ।
ମା ବ୍ରଜଲି ଅର୍ଥମଞ୍ଚପି ନାଥ ମାତୃଂ
କିରତକାସି ଲୁଣିତାଂ ପତତାଂ ବିମାନାଂ ॥

୬ ।

ଭକ୍ତିଃ ମୁହଁଃ ଅବହତାଂ ହରି ମେ ଅସଙ୍ଗେ
ଭୂମାଦନନ୍ତ ମହତାମମଳାଶମାନାଂ ।
ଯେନାଜମୋଲୁଣମୁକ ବ୍ୟନନଂ ଭବକିଂ
ଲେଖ୍ୟେ ଭବଦଶ୍ମଶ କଥାମୃତ-ପାନମଞ୍ଜଃ ॥

୭ ।

ତେ ନ ଶ୍ରବନ୍ତିତରାଂ ପ୍ରିସମୀଶ ମର୍ତ୍ତାଂ
ମେ ଚାହଦଃ ଶୁଣ-ଶୁଣ୍ଟ ଶୃହବିଜ୍ଞନାରାଃ ।
ବେହଜନାତ ଭବତୀର ପଦାରବିଦ୍ୟ
ଶୌଗନ୍ଧୟକ ହନରେୟ କୃତ ପ୍ରସରାଃ ॥

ପ୍ରତିବନ୍ଦି

୮ ।

ତିର୍ଯ୍ୟାଙ୍ଗ ନଗ ବିଜ ସରୀଶୁପ ଦେବ ଦୈତ୍ୟ
ମର୍ତ୍ତ୍ୟାଦିଭି� ପରିଚିତଃ, ସମସହିଷ୍ଣେବଃ ।
କ୍ଲପଃ ହୃଦିତମର୍ଜ ତେ ମହାନ୍ତନେକଃ
ନାତଃ ପରଃ ପରମ ବେଣ୍ଟି ନ ସତ୍ତ୍ଵ ବାଦଃ ॥

୯ ।

କଳାନ୍ତ ଏତଥିଲଃ ଅଠରେଣ ଶୂନ୍ୟ
ଶେଷେ ପୁରାନ୍ ସ୍ଵର୍ଗନ୍ତ୍ମଧନକେ ।
ସମ୍ମାନିତିସିଦ୍ଧିକୁରହିକାଳନ ଲୋକ ପଞ୍ଚ ଗର୍ଜେ
ହାମାନ୍ ଭଗବତେ ଅଣତୋରି ତାଷେ ॥

୧୦ ।

ସଂ ନିତ୍ୟମୁକ୍ତ ପରିଶ୍ରଦ୍ଧ ବିଶ୍ଵକ ଆଜ୍ଞା କୃଟିତ୍
ଆଦିପୁର୍ବୋ ତଗବାଂଶ୍ୟଧୀଶଃ ।
ସମ୍ମୂଳ୍ୟବହିତମଧ୍ୱିତରୀ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣା ହର୍ଷା
ହିତାବଧିମଧ୍ୱେ ବ୍ୟତିରିଜ ଆସିଲେ ॥

• ୧୧ ।

ସମ୍ମିନ୍ ବିରକ୍ତଗତରୋହନିଶଃ ପତତି
ବିଶ୍ଵାଦରୋ ବିବିଧ ପତତ ଆଜୁପୂର୍ବ୍ୟା ।
ତରୁଙ୍କ ବିଶ୍ଵତବଦେକବରତମାତ୍ର
ଶାନତମାତ୍ରବିକାରମହିଂ ଅପରେ ॥

୧୨ ।

ସତ୍ୟାଶିଥୋହି ଭଗବଂନ୍ତବ ପାଦପଦ୍ମ ମାଶୀଷ
ତ୍ରଥାହୁଭଜତଃ ପୁରୁଷାର୍ଥମୁଣ୍ଡଃ ।
ଅପୋବମର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଭଗବାନ୍ ପରିପାତି ଦୌନାନ୍
ବାଶ୍ରେବ ସଂସକମହୁତ୍ରାହ କାତରୋଚାନ୍ ॥

